

ŽVILGSNIAI

KĘSTUTIS GAIDŽIŪNAS

Vietnamo karas; Vietnamo moratoriumas... Vienaip ar kitaip, žvelgiant iš kairės ar dešinės, Vietnamas tapo kasdieniniu žodžiu.

Jau šiandien prirašyta šimtai knygų apie šį įvykį. O ką bekalbėti apie tūkstančius straipsnių periodinėje spaudoje. Bet trumpai, ir su keturiolika paragrafų galima apibūdinti Vietnamo karo istoriją.

1946 m. gruodžio 19. Dabartinė kova Vietname yra šios datos ankstesnio karo tarp Prancūzijos ir Ho Chi Minh pajėgų pasekmė.

1950 m. vasario 7. Prancūzija rėmė Pietų Vietnamo valstybės steigimo mintį ir Amerika tą dieną pripažino Pietų Vietnamą. Prezidentas Trumanas 1950 m. birželio 27 paskelbė, kad Amerika ten siunčianti 35 karinių patarėjų grupę.

1950 m. gruodžio 23. Pasirašytas bendros gy nybos paktas tarp Amerikos ir Pietų Vietnamo.

1954 m. gegužės 8 iki liepos 12. Zenevos konferencija, kurios pasėkoje Vietnamas padalintas pagal 17 paralelę ir susivienijimo rinkimai paskelbti 1956 m. liepos mėnesį.

1954 m. spalio. Tais metais gegužės mėnesį prancūzai liko sumušti prie Dien Bien Phu ir netrukus prezidentas Eisenhoweris pasiūlė ekonominę pagalbą Pietų Vietnamui. 1955 m. vasario 12 Amerikos vyriausybė sutiko paruošti Pietų Vietnamo karines pajėgas.

1955 m. spalio. Pietų Vietnamo vyriausybė, su Bao Dai priešakyje, rinkimų keliu buvo pašalinata ir Ngo Dinh Diem tapo pirmuoju prezidentu. Zenevos konferencijos referendumas buvo panaikintas ir skelbti bendri visam kraštui balsavimai jau niekad neįvyko.

1957 m. spalio 22. Sužestis pirmi Amerikos kariniai patarėjai. 1959 m. liepos 8. Žuvo pirmi amerikiečių kariai.

1962 m. birželio 2. Tarptautinės tyrimo komisijos daugumos pranešimas skelbė, kad rasta įrodymų, jog Šiaurės Vietnamas organizuoja karinę agresiją prieš Pietų Vietnamą.

1964 m. rugpiūčio 2-4. Amerikos kariniai laivai Maddox ir C. Turner Joy buvo užpulti Šiaurės Vietnamo karinių laivų Tonkin įlankoje. Prezidentas Johnsonas išakė padaryti atsilyginimo ataką.

1964 m. rugpiūčio 7. Kongresas patvirtino Tonkin rezoliuciją, duodamas prezidentui galią

NIXONO KALBA

AR JI GALĖS SUVIENYTI AMERIKIEČIUS?

Ilgai ir nekantriai laukta prezidento Nixono kalba ši pirmadienį neatnešė jokių staigmenų. Kas irgi visai nestebėtina, nes gyvename tokiais laikais, kada prezidentui žinomi faktai nėra paslaptimi ir plačiai visuomenei. Už tat negalima tikėtis, kad prezidentas, kaip muges burtininkas, imtų ir ištrauktų iš savo cilindro gyvą zuikį. Toks 'stebuklas' neatsitiko ir ši kartą.

Visiems yra žinomas faktas, kad Vietnamo karas amerikiečiams nusibodo iki gyvo kaulo. Kalbant su senato demokratų daugumos vadu Mansfield, tas karas yra vėžys, kurį reikia išplauti, nepaisant tolimesnių pasėkų, nes pietryčių Azija nėra JAV-bėms gyvybiniai reikalinga. Tokie pareiškimai nūdien labai populiarūs. Tokia mintis buvo atėjusi ir pačiam Nixonui, kuris savo kalbos pradžioje nurodė, kad politiškai jam, rasit, ir gudru būtų atšaukti savo kariuomenę iš Vietnamo, aiškinantis, kad tai ne jo, bet jo pirmtakūno Johnsono užvirta košė. Tačiau prezidentas negali, kiekvieną atvejų neturėtų, galvoti tik apie savo populiarumą ir perrinkimo galimybes. Už tat jis turėjo ieškoti kito, kraštui mažiau pražūtingo, pasitraukimo iš tonelaimingo karo kelio.

Visos jopastangos rasti taikos formulę derybomis su sovietais ir pačiu šiauriniu Vietnamu, nuėjo niekais. Dėl to prezidentas nutaręs karą 'vietnamizuoti', uždedant jo našta pačiam Pietų Vietnamui. Tai jis daręs turėdamas galvoje vadinamą Nixono doktriną, kuri skamba taip:

"Imtis visų reikalingų žygių".

1965 m. gegužės 13-19. Amerika sustabdė bombardavimą. Jokio atgarsio iš Hanoi.

1965 m. gruodžio 24 iki 1966 m. sausio 31. Bombardavimas vėl sustabdytas. Ir vėl jokio atgarsio iš Hanoi.

1967 m. kovo mėnesis. Amerikos ginkluotos pajėgos Vietname siekė 427,000 ir aukščiausią skaičių pasiekė 1968 m. balandžio mėnesį kada ten jau buvo 549,000 karių.

Po keturiolikos paragrafų, dvylikos metų ir beveik 40,000 žuvusiųjų, padėtis, paprasčiausiai išsireikškus, nedėkinga. Ir gal geriausiai apibūdina karikatūroje, vaizduojančioje dviejų amerikiečių generolų pokalbį: "Suruoskime milžinišką parodą, pasiskelbkime, kad laimėjome karą, ir važiuojam namo..."

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

1. JAV pildo savo sutartinius įsipareigojimus:

2. Jos apsaugoja savo sąjungininkus atominiu skydu prieš atominius puolimus;

3. Prieš kitokio pobūdžio grėsmę tie sąjungininkai turi patys nešti didžiausios atsakomybės našta.

Tos doktrinos silpną pusę yra tai, kad tam tikrais atvejais priešas gal sutelkti daugiau ne "atominės jėgos", negu turi gynėjai. Ir tuo nelaimingu atsitikimu JAV turi pasiūsti savo konvencionalinę kariuomenę kariauti pačiomis blogiausiomis sąlygomis, kas ir atsitiko Vietnamo.

Stiprus amerikiečių konvencionalinės kariuomenės 'skydas' yra reikalingas, kad leidus ant kojų atsistoti pačiam Pietų Vietnamui. Kada ateis laikas tą skydą atitraukti, prezidentas nepasakės, nors pareiškė vilities, kad greitai, tačiau su sąlyga, kad ir priešas nepadidintų savo spaudimo.

Kitai sakant, stovime toje pačioje vietoje, kaip ir prieš tą prezidento kalbą. Jei priešas nepuolė, amerikiečių kariuomenė galėtų būti greitai atitraukta, tačiau jis, kaip mes jau ne kartą nurodėme šioje vietoje, visai nenori palengvinti amerikiečių pasitraukimo. Jo interesus yra parodyti, kad amerikiečiai pasitraukė sumušti: dvylika valandų prieš prezidento kalbą.

A.L. Tarybos pranešimas

Amerikos lietuvių septyntasis Kongresas Detroito šiu 1969 m. rugpiūčio 30 ir 31 d.d. apsvaustęs Sovietų Sąjungos daromas pastangas laisvojo pasaulio akyse pateisinti Lietuvos okupaciją, priėmė tuo reikalingus nutarimus:

1. "Laiko šio meto svarbiausiu Amerikos lietuvių uždaviniu ir tautine pareiga, atsispirti tautinį vieningumą ardančioms apraiškomis.

2. Kviečia visas Amerikos lietuvių organizacijas derinti savo veiklą ir visada remti Lietuvos vadavimo žygius.

2. Įpareigoja Amerikos lietuvius atsiriboti nuo betkurio bendradarbiavimo su Lietuvos okupantu ir jo patikėtiniais, nes yra grėsmė pakenkti Lietuvos valstybės tarptautiniam pripažinimui, o apsiriboti tik grįnaiti privačiu bendravimu su pavergtais lietuviais"

Šios rezoliucijos buvo paskelbtos lietuvių visuomenei spaudoje ir per radijo. Tokios pat rezoliucijos panašaus turinio buvo priimtos 1966 sau-

sių 22 d. Clevelande Lietuvos laisvinimo veiksmų konferencijoje. Nežiūrint aiškių lietuvių patriotinės visuomenės pasisakymų ir išpėjimų dėl okupanto daromų pastangų kenkti Lietuvos laisvinimo darbui, atsiranda pavienių asmenų, ir susigrupavusių į pasiskirus vienetus, kurie rūpinasi kviesti okupuotos Lietuvos menininkus ir ruošia jiems koncertus, kai kurie viešai bendrauja su Maskvos prisijūtais pareigūnais, kai kurie laikraščiai ir radijo viešai garsina okupuotos Lietuvos atstovų ir okupantų agentų pasirodymus ir t.p.

Amerikos Lietuvių Taryba primena ir išpėja lietuvių patriotinę visuomenę, kad panašūs veiksmai nesiderina su organizuotos patriotinės lietuvių visuomenės nusistatymu ir kviečia laikytis laisvinimo veiksmų ir Amerikos lietuvių septyntojo Kongreso tarimų.

Chicago, 1969 m. spalio 30 d.

Amerikos Lietuvių Taryba

• VARŠUVOJE už kelių mėnesių prasidės didelis politinis teismas, kuriame bus teisiami 40 intelektualų, suimti liepos pradžioje, kaltinami skleidę prieš vyriausybę nukreiptą dokumentą. Taip pat artimiausiu laiku bus teisiami keturi profesoriai: Jacek Szawdyn, Jacek Bukowski, Andrzej Bierzanski ir Roman Batiewski, suimti kovo mėnesį platinę čekoslovakų intelektualų išleistą manifestą 2000 žodžių.

Dr. J.K. Valiūnas, Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo komiteto pirmininkas, neseniai važinėjęs Europoje, kur Ispanijoje turėjo pasitarimus dėl lietuviškosios radijo programos sustiprinimo, šią savaitę tarnybiniiais reikalais buvo atvykęs į Clevelandą, kur matėsi su lietuviais veikėjais.

Lietuvių radijo programa iš Madrido gerai girdima

Spalio 18-21 d.d. Vliko pirmininkas dr. J.K. Valiūnas lankėsi Madride. Visas 4 dienas jis skyrė nuo spalio 1 d. per Tautinį Ispanijos Radiją pradėtų transliuoti lietuviškų programų reikalams.

Spalio 18 d. buvo pakviestas pas estų atstovą Ispanijoje ir estų radijo programų vedėją dr. V. Raud'ą vakarienės, kur, kartu su lietuvių ir latvių programų vedėjais aptarė pabaltiečių transliacijų reikalus.

Spalio 19 d. susitiko su esamais ir numatoma lietuviškųjų radijo transliacijų darbuotojais ir svarstė programų paruošimo ir perdavimo klausimus.

Spalio 20 d., lietuvių ir estų programų vedėjų lydimas, Ispanijos Informacijos ir Turizmo Ministerijoj dr. J.K. Valiūnas aplankė Ispanijos Tautinio Radijo transliacijų ir užsienį direktorių Andres, Informacijos ir Turizmo Ministerijos ryšių skyriaus vedėją Sr. Santiago de Pablo, Spaudos Departamento direktoriaus pavaduotoją ir juridinio skyriaus vedėją bei Madrido Universiteto teisių fakulteto prof. dr. Jose Angel Castro Farinas. Su visais kalbėjosi apie lietuvių radijo programas ir pakvietė rytojaus dieną pietų į geriausią Madrido viešbutį Ritz'a, kuriame buvo apsistojęs. Tą pačią dieną vakare turėjo su lietuviškų transliacijų redaktorium pasikalbėjimą, trukusį 15 minučių, t.y. vi-

są programos laiką, kuris buvo perduotas į Lietuvą.

Spalio 21 d. Ritzo viešbuty atskirame kambary suruošė aukštųjų Ispanijos Informacijos ir Turizmo Ministerijos pareigūnų garbei pietus, į kuriuos atvyko spalio 20 d. aplankyti ponai ir estų, latvių bei lietuvių programų vedėjai. Visi pareigūnai parodė pabaltiečių problemų supratimą.

Lietuviškos radijo transliacijos ligi šiol netrukdomos ir gerai girdimos.

IŠ VISO PASAULIO

• NEW YORKO ir CLEVELANDO burmistras, nežinrint stiprios opozicijos, buvo perrinkti kitam terminui.

New Yorke respublikonas John V. Lindsay, partijos neberemiamas, kandidatavo nepriklausomųjų sąrašė ir laimėjo prieš respublikonų ir demokratų kandidatus.

Clevelande demokratų kandidatas negras Carl B. Stokes turėjo kietą kovą prieš respublikonų kandidatą Ralph J. Perk ir laimėjo 3,753 balsų persvara.

• PIETŲ VIETNAMO prezidentas Thieu savo atsišaukime į tautą pareiškė, kad jis darysias viską kas yra jo galioje, kad tik išgelbėjus kraštą nuo pražūties ir žada pasitraukti, jei gyventojai jam nepritaras. Užsienio stebėtojai galvoja, kad tuo jis norėjo pabrėžti svarbumą savo planui, kuriuo noris išgelbėti kraštą nuo krizės.

• PIETRYČIŲ AZIJOS gynybos pakto nariai praeitą savaitę Bangkokė baigė savo pusmetinę konferenciją nutardami, kad reikia sutvirtinti gynybos organizaciją kovai prieš komunistinę subversiją, sukilimus ir agresiją.

PO PIETŲ KRYŽIUM

VL. RADZEVICIUS

RŪDYS SAŽINĖJE

Nuo pat įsikūrimo pradžios, per visus dvidešimt metų Australijos lietuvių kolonijoje netrūksta pasišventėlių stumti priekinį kultūrinio gyvenimo vežimą. Pasitraukusius visada pavaduoja nauji žmonės ir nė vienoje srityje ligšiol niekas nepajuto kiek reikšmingesnio sutrikimo ar veiklos susilpnėjimo.

Daugeliu atvejų ta veikla stiprėja. Tai ypač ryšku iš žymesnių bendrinių parengimų, kaip Lietuvių Dienos, Sporto šventės, Skautų stovyklos, studentų suvažiavimai ir t.t. Savaitgalio mokyklos nestokoja mokytojų skiepyti lietuviškumą priaugančiai kartai. Bibliotekos-skaityklos yra rankose žmonių, kurie sugeba sėkmingai skleisti lietuvišką knygą. Tautinių šokių grupės pilnos šokėjų ir vadovų. Kolonijos dainuoja ne tik susibūrusios į didesnius chorų, bet taip pat ir į mažesnius, lankstesnius dainorių sambūrius. Pavieniai kultūrininkai plėšyde plėšosi įvairiuose veiklos dirvose, bet vistiek neatsisako prisidėti prie reikšmingesnių įvykių ar sukačių paminėjimo. Scenos mėgėjai irgi nenuleidžia rankų.

Visą tą darbą atlieka ne automatai, bet žmonės su širdimi, jausmais ir visom žmogiškom silpnybėmis. Niekas iš dirbančiųjų nelaukia jokio užmokesčio. Dažnas iš savo kišenės dengia tas išlaidas, kurias jam tenka padaryti savanorišką darbą dirbant.

Nuoširdžiai dirbantieji nebijo ir nesmerkia pozityvios kritikos, nes ji skatina darbus taisyti, juos aktyvinti. Tačiau organizacijos ir pavieniai kultūrininkai skaudžiai paliečia asmeniskumai, slapti pamatai kasimai, nepagrįsti apkalbinėjimai ir gandų skleidimai. O šie reiškiniai paskutiniu laiku įgauna stipresnes formas.

Jau šių metų pradžioje teko išgyventi savotiškus reiškinis: pastangas panaudoti "vyriausią bendruomenės valdžią" nepageidaujamiems asmenims sudrausminti ir bandymus kelti "revoliucijas" kai kuriuose kultūrinuose junginiuose. Pirmuoju atveju buvo fabrikuojami skundai ir klatingai renkiami parašai po tais skundais. Antroju atveju iš vienos kolonijos į kitas buvo siuntinėjami laišškai kultūrinių junginių dalyviams, kad jie ragintų kitus ir patys "sukiltų".

Nors šios pastangos pagrindinių tikslų nepasiekė, tačiau vistiek neišvengiamai paliko stiprią normą kartėlio, kuris dar ir šiandien jaučiamas.

Jeigu dar ir būtų galima surasti šokių tokių pateisinimą dėl slapto skundų ar "revoliucijų" keliančių laišku, tai jau tikrai negalima pateisinti apkalbinėjimų už akių, iškraipymų ir melo skleidimo. Nežinomi "veikėjai" ir nežinomais tikslais kartais sukuria tiesiog fantazijas. Šiandien, pagaliau, jau nėra naujiena ir anoniminiai laišškai, kuriais užgauliojami nusipelnę kultūrininkai.

Atrodo, kad tikrai daug rūdžių susirinko sąžinėse žmonių, kurie griebiasi panašių priemonių. Jiems trūksta paprasčiausios pilietinės drąsos pasakyti į akis ta, ką galvoja. Je bijo atsakomybės už savo žodžius. Jie linkę kiūtoti patamsėje ir iš ten kaitioti savo baslius.

Šie smūgiai iš už kampo, smūgiai tamsoje kenkia lietuviškam judėjimui jo visuomenėje. Yra pavojaus, kad vienas kitas jautresnis darbininkas gali pasekti jau anksčiau dėl intrigų nuo darbo pasitraukusius.

★ **Solistė A. Binkevičiūtė-Gučiuvienė** buvo susidomėjimo centre per garsaus lenkų kompozitoriaus Stanislovo Moniuškos pagerbimą, kurį surengė Adelaidės lenkai š. m. spalio 26 d. Tai buvo iškilmingas šio kompozitoriaus 150-jo gimtadienio atžymėjimas. Solistė Gučiuvienė, laisvai dainuojanti septyniom kalbom, Moniuškos kūrinius (dainas ir meilės ariją iš jo operos "Halka") dainavo lenkiškai. Pilnutėlei Universiteto salei solistė buvo pristatyta, kaip lietuvių, apžvelgiant jos, kaip dainininkės, išsimokslinimą. Scenoje apdovanota pūdais gėlių ir dėžėm saldinių, po koncerto ponis Gučiuvienė buvo pristatyta Imigracijos ministeriui Snowden, o Paryžiuje leidžiamo lenkų žurnalo "Kultura" atstovė turėjo su ja ilgesnį interview.

Lietuvių parengimuose ši solistė paskutiniu laiku labai retas svečias. Moniuškos minėjime jos pasiklausyti susirinko visa eilė lietuvių.

Būdinga, kad didelė Adelaidės lenkų kolonija neturi savo menininkų ir Moniuškos kompozitorių geriausiai perdavė lietuvių Gučiuvienė, italas Piasentier ir latvių jaunimo styginis orkestras "Silver Strings".

• **Nemira Masiulytė**, viena iškilniausia lietuvių pianistė Australijoje. Ji buvo numatyta akomponuoti solistui S. Barui per jo gastroles Australijos lietuvių kolonijoje. Tačiau dabar, kaip teko girdėti, organizatoriai jos vietoje nori pastatyti seneliukę Dorothy Oldham. Šioje srityje Oldham yra tikrai prityrusi ir ja galima būtų pilnai pasitikėti, jeigu ne jos amžius ir fiziniai negalavimai. Kurį laiką ji buvo nuolatiniame gydytojų priežiūroje ryšium su širdimi. Solistė Gučiuvienė, besisirengdama Moniuškos minėjimo koncertui, dėl to vietoj pianistės Oldham, pasirinko Nemirą Masiulytę, kuri, pačios solistės tvirtinimu, jau akomponavo pasigėrėtinai.

laiškai Dirvai

DIRVOS TURINIO REIKALU

Spausdiname sutrumpintus pasisakymus

Kai jau ir mano mielas kolega dr. D. Degesys (ne tik asmeniškai, bet ir medicininės žurnalistikos pramė) š. m. spalio 24 d. viešai per Dirvą labai gražiai paprašė pasiaiškinti, kodėl ilgą laiką nebebuvo mano straipsnių jos puslapiuose, tai nebegalėjau atsisipirti prievolei nors truputį tos priežasties nurodyti.

Ne, - pernai man suteiktoji Ohio Liet. Gydytojų Draugijos premija už žurnalizmą ne tik nesukurstė manyje "unaro" keltis į aukštybes, bet netrukus dėl įvairių atsiradusių aplinkybių visiškai prie žemės priplūvo. Turėjau ir tebeturiu labai daug kitokio rašto darbo - gerokai daugiau ir man sunkesnio negu per visą praėjusį dešimtmetį. Pirmiausiai turėjau užbaigti "Dialogą su lietuviu", ir tų linksmų dialogų susidarė per 500 puslapių rūpintis knygą, kurią šiuo metu jau spausdina J. Kapočius Lietuvių Enciklopedijos leidykla. Pasišpaudus, po to pasisekė apdoroti dar vieną stambolą politinio turinio straipsnių-kronikų rinkinuką.

Gerai pusė "Dialogo su lietuviu" juodraščių, kaip žinoma, pernai buvo spausdinama Dirvoje. Aišku, traukiant juos į knygą, dar reikėjo gerokai parengti, pataisyti, papildyti. Tas visas darbas man jau nebepaliko laiko reguliariai rašyti dar ir kitas "akimirksas".

Tai tiesa, tik, deja, ne pilna tiesa. Labai susidisciplinavus, dialogų tęsinį būčiau galėjęs dar per Dirvą spausdinti. Bet netikėtai užsikirtom. Vienas antras dialogas man buvo neleista laikraščio išspausdinti. Į normalią giją ėmė jauktis. Su man pateiktais Dirvos redaktoriaus ir Vilties leidyklos pirmininko motyvais, deja, aš negalėjau sutikti, o jie, matyt, nesutiko su manaisiais. Tada man neliko nieko ko nors geresnio, kaip tolimesnių straipsnių rašymą visai sustabdyti, o knygą atiduoti išleisti kitai leidyklai.

Bronys Raila

Mano mielas kolega dr. D. Degesys Dirvos 84 numeryje spalio 24 d. apgailestaudamas buvusių kelių Dirvos bendradarbių, tarpe kitko teisingai pastebė: "Kiekvienas laikraščio redaktorius siekia, kad jo redaguojamas laikraštis būtų įdomus, turinčias ir plačią skaitomumą..." Dabartinis Dirvos redaktorius gerb. Vyt. Gedgaudas kaip tik to ir pasiekė, nes jo redaguojamas laikraštis yra įdomus, turinčias ir labai plačiai ir mėgiamai skaitomas. Linkiu jam stiprybės ir geriausių sėkmių.

Dr. S. Biežis

Dirva laiškų skyriuje spalio 24 d. atspausdino dr. D. Degesio straipsnį Dirvos turinio reikalu. Straipsnis geras, bet su kai kuriomis mintimis ne visai norėčiau sutikti. Mano supratimu, Dirvos turinys ar lygis nėra pasikeitęs. Jeigu mes taip sakytume, tai nuvertiname visus tuos Dirvos bendradarbius kurie šiuo metu rašo.

Dr. Degesys pasigenda V. Rasteno, B. Railos, dr. Sruogos straipsnių.

V. Rasteno straipsnių šiuo

metu užtikiname laisvos minties mėnraštįje Akiračiai, kurį manau skaito ir dr. Degesys. Tuose straipsniuose V. Rastenis visada randa ką nors pakritikuoti, pasišaipyti, kam nors gerokai įgnybti ir t.t.

Man atrodo kad tokie straipsniai šiuo metu tautinės minties laikraštyje netikėtų spausdinti ir jie nepakeltų laikraščio lygio. Priešingai (nešų ginių ir nesusipratimų. Niekas nenori ir negali nuvertinti V. Rasteno sugebėjimo rašyti, bet šiuo metu tu gražių minčių bei kultūringos polemikos jo rašiniuose pasigendame. Reikia manyti, kad praeis tam tikras laiko tarpas ir vėl Dirvos puslapiuose matysime V. Rasteno aktualius straipsnius.

Taip pat B. Railos straipsnių mintys įdomios, žodžiai parinkti, patrauklūs. Tik paskutiniai straipsniai (nešų truputį nesklandumo, kai palietė tą nelaimingą bendradarbiavimą. Kam viso to reikia. Tos velnia vos jau per daug. Man atrodo, kad B. Raila apsitarkęs su didžiaisiais užsimojimais vėl švystelės Dirvos puslapiuose. To mes visi laukiame.

Taip pat nelabai norėčiau sutikti su dr. Degesio nuomone, kad tam tikrais momentais pasakytos kalbos yra senienos ir aktyvinė medžiaga. Bet yra skaitytojų mėgstamųjų jas skaityti. Juk ir laikraščiai taip pat yra archyvinė medžiaga. Kalbas reikėtų spausdinti.

Geriausią laikraščius pagyventi galėtų jaunesnioji karta, bet kaip ją pritraukti prie to darbo niekas nenurodo recepto.

Baigiant mano būtų toks pageidavimas, manau, kad ir kiti Dirvos skaitytojai tam pritars. Dirvoje įvesti sveikatos skyrių, kurį tvarkytų dr. Degesys. Jo straipsniai yra įdomūs ir aktualūs. Šiandieninė medicina turi daug aktualijų, kurių eilinis skaitytojas svetimoje spaudoje nesusigauja. Tuo klausimu eilė metų rašė dr. St. Biežis. Tokiu būdu prisidėtų prie laikraščio sustiprinimo. Tas skyrius galėtų pasirodyti kas savaitę ar dvi savaites. Neseniai Dirvoje pasirodė jaunojo Gaidžiūno skyrelis -- žvilgsniai, visiems įdomus.

Juozas Jurevičius

Mano pageidavimas kad Dirva pirmojo vietoj lietuvių laikytųsi, o tik po to kiek, pripuola katalikybė vaizduoti. Mažai mūsų tautai katalikybė daug labai daug žalos pridarė ir tebedaro. Pažangiai nusiteikusiame lietuviui tėvynainiui katalikybės liaupsinimas tiek mielas, kiek bolševikybės.

Katalikybė tegalima vaizduoti neigiamai, arba bandant atitraukti nuo Vatikano sutautint, pritaikant prie tautos reikalo.

Anis Rukas

Dr. D. Degesys rašo, kad Dirva pasidarė blogo turinio, nes neberašo kai kurie mūsų žinomi žurnalistai.

Aš tikiu, kad dr. Degesys niekad nėra buvęs redaktorium, jei taip lengvai galvoja apie laikraščio turinį ir jo bendradarbius. Mes labai esam kartais greitai kitiems patarti, bet kai reikia darbą vykdyti, pasitraukiam. Taip matome organiza-

ciname, visuomeniniame darbe, matome ir laikraščio bendradarbių eilėse. Kas buvo prieš 20-30 metų, to nebėra jau šiandien išėjusių, nes baigiamie praeiti ir jėgos išsenka, o naujų talentų nedaug atsiranda lietuviškojo rašytojo. Gerai, kad dar atsiranda tiek daug plunksnos darbininkų sugebančių užpildyti laikraščius. Už tai visi turime jiems dėkoti, o ne peikti, nes laikraštis ar žurnalas bus tol gyvas, kol plunksnos žmonių mūsų gyvenime reikšis.

Antra, kodėl gi Dirvos turinys turėtų būti toks, kokio dr. Degesys norėtų. Aš labai patenkintas, kad ir jo straipsniu "Keturi jaunimo prieštatai". Rašyk, daktare, daugiau aktualiais klausimais, keltk tą baisią jaunimo nelaimę, keltk iš kitos srities, tas sustiprins skaitytojų dėmesį, jaunimas pagalvos, kad nereikia žengti tuo keliu! Rašyk! Arba Stasys Santvaras rašo apie mūsų žurnalistų tėvą Tumą-Vaižgantą. Mes jaunesnieji mažai težinojome jo gyvenimą, o jis juk tautos žadintojas ir kėlėjas. Mums yra vertinga pasiskaityti ir Vytauto Meškausko politines apžvalgas, meno ir kultūros aprašymus, lietuvišką veiklą po visą pasaulį. Seniai aš prašiau redakcijos, kad būtų įdomių vertimų iš špionažo, kary eilu, nuotykių, nes juk tai įdomu ir ilgą laiką būdavo, o novelės ir romanai iškarpos irgi labai gerai. Žodžiu, visko po truputį, neperilgai, yra įdomu skaityti. Nuotraukos (vairina laikraštį, jos ir dedamos iš liet. gyvenimo. Taigi, rašykime visi iš visų kampelių po truputį, iš savo gyvenimo ar srities, užsimerimo, mažiau ginių spaudoj ir bereikalingų didelių norų, o su meile ir pasižavėjimu tęskime spaudos tobulinimą, tas priklausys nuo pačių mūsų, kiek joje dalyvausime. Tad į pagalbą Redakcijai!

Bal, Brazdžionis

KUR TŲ LIETUVIŲ NĖRA...

Vienas lietuvis karo paskėjo atsidūrė net tolimame ir mums visai nepažįstamame Madagaskare, saloje, esančioje Indijos vandenynė, ir rytus nuo Afrikos žemyno. Kaip žinia, Madagaskare gyvena ir ten vienoje kolegijoje keletą metų profesorius mūsų buvęs vienas iš pirmųjų ministris pirmininkas Ernestas Galvanauskas, kuris tačiau prieš porą metų iš Madagaskaro persikėlė į Prancūziją ir ten pasimirė.

Taigi, šis lietuvis iš Madagaskaro rašo, kad esąs labai vienišas, daugiau lietuvių ten nėra ir jau baigias užmiršti lietuviškai, todėl jam ddel malonumą sudaro, jei kas parašo laišką ir duoda progos lietuviškai pasiskaityti. Toliau jis rašo apie tą kraštą:

"Jau netoli 20 metų, kai esu atsiskyręs nuo visų tautiečių. Mano kraštas didelė sala Indijos okeane, nuo rytinės Afrikos atskirta Mozambike sąsiaurio, maždaug 400 kilometrų platumo. Vietiniai gyventojai, neblogi tinginiai, yra jau senais amžiais imigravę iš tolimos Indonezijos (jų oda šviesesnė) ir iš Afrikos (tie tai jau visai juodi). Pirmieji yra gudresni, o antrieji dideli tinginiai ir gyvena tribališkai. Bet kas blogiau-

sia, kad šie pastarieji valdo kraštą, kuris gavo nepriklausomybę nuo prancūzų 1958 metais. Nors jie nekencia labai baltosios rasės, bet jiems jų vistiek labai reikia, kaip visokiais patarėjais, organizatoriais ir t.t. Po nepriklausomybės gavimo daug europiečių iš čia išvažiavo. Žinoma, čia apsilankyti kaip turistai yra gražu, bet gyventi čia — tai jau kita problema. Reikia turėti šventos kantrybės, nes vietiniai yra labai nemandagūs ir visiškai nesiškai su baltaisiais. Mano gyvenamame miestelyje (daugiau panašus į kaimą) esame tik trys europiečiai. Aš pats, jei nebūčiau pasistatęs namus ir nusipirkęs žemės, jau seniai iš čia būčiau ištrūkęs. Dabar gaila palikti nors ir tokį mažą turtelį. Be to, turiu krautuvelę ir mažytį restoraną, kur juodukai mėgsta užėiti ir gerti vyną ir alų. Mokesčiai čia yra labai dideli, ypač europiečiams, taip, kad neužtenka vieno mėnesio algos. Žinoma, nemanau, kad liksiu čia visą laiką: vieną ar kitą dieną truks mano kantrybė ir reikės viską palikti: žemę, namus ir kitką".

"Sekmadieniais čia nėra kas veikti, nebent einame pameškerioti, o vakare su seiname visi trys, palošiame kortomis ir išgeriame alaus. Kiri esu nebuvęs jau aštuoneri metai, nes jokio kino čia nėra. Jį lankiau tik, kai buvau nuvykęs apsilankyti į Pietų Afriką, kuri valdoma europiečių ir yra, šalia Egipto, pati kultūringiausia ir turtingiausia visoje Afrikoje. Turiu didelę jūros straigių (sea-shell) kolekciją". — ab

• LENKIJOS ŽYDAI masiniai bėga iš Lenkijos. Kas savaitę nuo šios vasaros pradžios šimtais atvyksta į Daniją, kur jiems suorganizuoti specialūs priėmimo komitetai, kurie parūpina lėšų įsikūrimui ir padeda tęsti kelionę toliau į Vakarų, ypač į JAV, kur daugelis turi giminų ar pažįstamų. Bėgančiųjų daugumą sudaro buvę valdininkai ir intelektualai: gydytojai, advokatai, architektai, žurnalistai. Jie prašė vizos išvykti į Daniją, nes tai arčiau siai ir mažiausiai reikia pinigų įmokėti.

• SAJUNGĄ UŽ PROGRESĄ, 1961 m. įkurtą prez. John F. Kennedy, praeitą savaitę Nixonas savo kalboje oficialiai palaikė, anot Nixono, privilegijų ryšiai praėjo, o taip pat ir JAV atsakomybė prieš kitus kraštus. Vienas kraštas negalys duoti gerbūvio visam kontinentui. Tai pasaulinė problema ir turi būti sprendžiama visos planetos. Kita naujenybė tai Washingtonas grįžta prie realizmo ir neatsisakys užmegsti dialogo su Pietų Amerikos karinės diktatūros kraštais.

K. ERINGIS CALIFORNIA SUPER SERVICE

Taisomi auto motorai, stabdžiai, tune-ups ir t.t.

4824 So. CALIFORNIA AVE. CHICAGO, ILL. TEL. VI 7-9387

DIRVA

THE LITHUANIAN NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

Telephone: (216) 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.

Published Two Times a Week every Wednesday and Friday by American Lithuanian Press Radio Ass'n.

VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$13.00. Single copy 15 cents.

Editor Vytautas Gedgaudas.

Business Manager Kazys S. Karpius.

Dirva išeina trečiadieniais ir penktadieniais. Prenumerata metams \$13.00, pusei metų \$7.00.

VAIŽGANTAS IR NEO-LITHUANIA

Korp! Neo-Lithuania savo 47-toj metinėj dienoj — Lapkričio 11-tą išskiria, iš jos turimų septynių garbės narių, vieną — Tumą Vaižgantą jo šimtmetyje nuo gimimo. Jis buvo pats pirmasis brangi, iškilųjų asmenų, stojęs šion akademinėn šeimon kaip tik tą pačią dieną, kai jis pats pašventino Korporacijos vėliavą. Jo laiminanti ranka 1924 m. gegužės 14 d. Vytauto Didžiojo bažnyčioje judėjo jo širdies taktan, tad Korporacijos gyvenime nors ir buvo vienas iš septynių, betgi buvo pats glaudžiausias garbės narys.

Ne vien švietė savo asmenybę iš tolo, ne vien džiugino savo raštais jų puslapiuose pasislėpęs, bet Vaižgantas su Neo-Lithuania gyveno, kalbėjo, alsavo kartu, džiaugdamasis ir stiprindamas tai abipusiai brangų šūkį "Pro Patria" iki Korporacija išaugo į didelę šeimą. Jis buvo vienintelis vyresniųjų savo jaunatrumu gebėjęs jei ne suprasti tai tikrų tikriausiai atspėti jaunų studentų laisvės dienoje kintantį supratimą, jų nuotaikas. Jaunimas visada ir visur — yra jaunimas; jam liepiama dirbt, o jis mėgsta pramogą; jis mokomas drausmės, o jis palinkęs į siutimą už idealą ar ir be jo. Nuo kryptelėjimų jaunimą, sveiką ir gavalingą jaunimą sulaikyt sunku. Ir Vaižgantas į tai žiūrėjo anaipol ne su susirūpinimu.

Iš jo gi yra išėjusi ta gyvenimiška ir optimistinė formulė — "neišsiutęs želdamas, turės išsiut žildamas"! ★
Ne be to, Vaižgantas studentiją mokė, o ne kartą ir pabardavo. Tuo ir savai Korporacijai buvo dosnus. Bet tais pamokymais ar pabarimais jis nepavirsdavo kalbančiu ex catedra, kal-

bančiu kažkieno iš aukščiau įgaliotu ar pašauktu, kad ir savuoju kanaaninko ar Vytauto Didžiojo Bažnyčios rektoriaus titulu. Jis likdavo žmogumi, likdavo barimų tarpe, savo amžiumi ir padėtimi išsiskiriantis, tačiau dvasiai tampa su jaunimu susijęs.

Nuopelnuose Vaižgantas nepakilo į išdidumą net pats gerai žinodamas, kad savo tautoje jis yra jau įžymybė. Tai ryškų iš jo paskutinio testamentu, kai kalba — kur būtų geriau jį palaidoti: "Svedasai — mano gimtoji parapija, aš juos nepaprastai mėgstu ir manau, kad kultūros dalykas šian ar ten palikti žymėsi (m. pbr.) ir sudaryti tai vietai atrakciją". Jis buvo visiems prieinamas, su visais besikalbant — nuo dešinės iki kairės, su turtingu ir sėmėgiu, raštingu ir beraščiu.

Toks Vaižgantas davė jam pilną pagrindą pasisakyti — "esu ultra demokratas".

1923 m. Vaižgantas šventino Korporacijos namų kartinį akmenį ant Vytauto kalno, 1924 m. jis pašventino Korporacijos vėliavą, 1928 m. pašventino ir palaimino pastatytus Korporacijos rūmus. Tuo momentu lydėjo jo vaižgantiškas žodis — gyvas, spalvingas, gyvenimiškas ir visada gerų vilčių kupinas žodis.

Jau 36 metai praėjo kaip tas su įdomumu klausytas žodis nutilo ir daugiau Vaižganto nebegirdėjom. Tik tebekalba jo testamentas: "Lietuvą ir lietuvių mylėjau, bet sentimentus jiems iškalbėjau — prašom pasiskaityti..."

Tų sentimentų susikrovė į Vaižganto raštų 19 tomų. Apie jį yra parašęs ir Aleksandras Merkelis 1934 m. stambiame leidinyje "Juozas Tumas-Vaižgantas". Ypač pastarasis leidinys —

V. Šliogeris iš Australijos paskelbė triukšmingo užvardinimo straipsnį "Spauda kenkia lietuvybei" (Akiračiai, birž. mėn.). Toks užvardinimas atrodo paradoksiškas. Juk lietuvybė yra ideologija ir ideologinė spauda padeda bet kokiai savai ideologijai. Vis tačiau šis klausimas yra vertas, kad jį rimtai tikrintume.

Autorius išsina iš skaitytojo galvosenos, kuria plotme visi skaitytojai jungiasi. Autorius ir aš esame skaitytojai, kartais šį tą pripuolamaiparašę. Mudu nesame nei spaudos leidėjai nei redaktoriai, kurių vargų mes pilnai nežinome. Tuo mudu dalyvaujame vien spaudos pasiūlos rungtyne. Mudu išsinaime gal iš skirtingos patirties. Autorius turi gerą patyrimą karo ūkio intendantūroje, bet rodos neturėjo ryšio su spaudos platinimu. Aš gi turėjau šokišką patyrimą spaudos pasiūlos reikaluose tėvynėje. Spaudos biznis priklauso nuo privatinio ūkio pasiūlos ir paklausos lygsvaros, kurios nereikia daboti viešojo ūkio administracijos. Dvasinių gaminių, įskaitant spaudą, gamybos ir prekybos procesas yra komplikotas tuo, kad čia šalia įprastų materialinės vertybės veiksnio veikia dar dvasinės vertybės veiksnys, kuris kainojamas

yra gyvasis Vaižganto gyvenimas — nuo Malaišių kaimo lopšio iki Vytauto kalno Kaune — iš kur jis išėjo amžinybėn bažnyčių varpams gaudžiant. (ad)

MŪSŲ SPAUDOS LAISVĖ IR PAREIGA

MARTYNAS KAVOLIS

skirtingai. Spaudos kenkimą lietuvybei autorius kelia pasiremdamas trijų rūšių samprotavimais: mūsų spauda esanti menkavertė, jos leidėjai ir redaktoriai cenzuruoja straipsnius ir spauda nepatraukianti mūsų jaunimo.

Spaudos pilnavertiškumo siekiama visur ir visada. Mūsų spauda nesudaro šios taisyklės išimties. Bet šis reikalas emigracijoje pasunkėja tuo, kad neįmanoma normaliai santykiuoti su mūsų tautos kamienų komunistiniame režime ir gauti pilnavertės informacijos. Materialinio gyvenimo kūrimas emigracijoje reikalavo didelių materialinių pastangų. Dvasiniam gyvenimui, įskaitant spaudą, naujose socialinėse sąlygose kurti buvo skiriamas atliekami laiko, darbo ir lėšų trupiniai. Spauda buvo priversta kurtis partizaninio darbo pasitangomis atliekamu laiku ir be atlyginimo rašytojams. Kalbinio ir tautinio auklėjimo trūkumai auga. Mes galime pasiūlyti tik kelias žurnalistikos mokslo baigusias ir žurnalistikos mėsos subrendusias asmenis. Jie nesudaro sąlygų verstis jų profesijoje. Mūsų spaudos rinka yra ribota ir tuo mūsų spauda pasidaro brangiau kainuojanti. Mūsų redakcijos neturi reikiamo techniško tarnautojų skaičiaus. Net žymios leidyklos turi kartais verstis nepamokamais redaktoriais. Nepalankiomis socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis mūsų spauda negali būti lyginama su amerikiečių spauda.

Prieškaistai dėl menkavertės spaudos yra dvi pusės pobūdžio. Kalbėdami skaitytojų žvilgsniu, nepamirškime rašytojų ir leidėjų požiūrio. Mes džiaugiamės, kad atsirado keletas mecenatų premijomis literatūrinei ir žurnalistinei kūrybai paremti. Bet mes vis dar laukiame daugiau dosnių spaudos filantropų ir pilnutiniai subrendusių asmenų literatūros ir žurnalistikos mene pasireikšti. Mūsų gyvenimas pilnas priešingumų. Vieni turtingi, kiti nežino kaip suvesti galą su galu. Vieni gali mus praturtinti literatūriniais ir žurnalistiniais deimantais, kiti nežino ką ir kaip rašyti ir ką su savo rašiniu daryti. Spaudos menkavertiškumo priežastis galime šalinti tik savitarpinės talkos būdu. Prieš kalbėdami apie spaudos laisvės teisę, pirma praktikuokime prievolę jai sudaryti.

Spaudos cenzūra autorius laiko svarbiausia mūsų spaudos menkavertiškumo ir kenkimo lietuvybei priežastim. Esą, mūsų laikraščiai jų leidėjų ir redaktorių cenzuravimu pasidaro "valdiškos ar srovės grynai propagandos leidiniai" kai tuo tarpu visas pasaulis reikalauja spaudos laisvės. Tačiau lietuviai

emigracijoje neturi lietuviškos valdžios. Niekas nėra verčiamas skaityti ar neskaityti svetimos srovės ar ideologijos spaudą. Jų požiūriu jų organai turi savopateisumą. Nepriimta jiems prikliauti "grynai propagandos leidinių" etiketę.

Spaudos cenzūra yra valstybinės ar bažnytinės valdžios viešosios teisės priežiūra, kad spauda sakytos valdžios požiūriu laikytųsi laisvės ir prievolės lygsvaros, kad nepalankios sąlygos kartais reikalauja tokios išimtinės priežiūros. Lietuvos nepriklausomybės laikais spaudos cenzūra buvo teisinama ypatingomis valstybinio saugumo sąlygomis. Ji buvo taikoma politinei spaudai, bet ji ne buvo taikoma nepolitinei karinio auklėjimo ir kitai profesinei spaudai. Piktnaudų pasitaikydavo iš abiejų pusių. Vienas generolas 1940 m. pradžioje parašė politinį straipsnį dėl skubių politinių reformų reikalingumo ir paskelbė jį nepolitiniame karinio auklėjimo žurnale, kuris nebuvo cenzuruojamas.

Lietuvos Aidas, poperversminės valdžios oficiozas, kuris buvo cenzuruojamas lygiai su kita politine spauda, atsakė teigdamas, kad generolas iškėlė labai svarbų politinį klausimą, kuriuo reikėtų diskutuoti, bet negalima tat daryti tol, kol jis nėra iškeltas politinėje spaudos lygiomis cenzūros teisėmis. Bet karo cenzorius iš respekto prieš generolą nepraleido tokios valdžios oficiozo atsakymo. Aišku, dėl to kilo nesupratimų. Ar tai nerodo, kad spaudos žmonės ne visada laikosi reikiamos vidutinės drausmės? Ar nereikėtų "cenzuruoti" straipsnių, kad juose nebūtų asmeniškų darymo ir iškreiptų faktų?

Valdiškoji spaudos cenzūra autoriaus prieš pastatoma asmens spaudos laisvės antipodiniame santykiyje. Tačiau jų tikrasis santykis yra kitoks. Rašytojo spaudos laisvė nėra vienusišką. Ji neegzistuoja be rašytojo pareigos spaudai ir nepanaikina leidyklos ir redakcijos bei visuomeninio vieneto spaudos laisvės. Spaudos laisvė reiškia, kad kiekvienas asmuo — rašėjas, leidėjas, redaktorius ir visuomeninis vienetas — turi teisę turėti savo nuomonę ir skelbti ją savo paties priemonėmis ar kitų prašyti paskelbti jas jų priemonėmis, jei tat yra pagal kitų planą ir reikalavimus. Spaudos laisvė nereiškia, kad rašytojas turėtų teisę reikalauti, kad kiti asmenys skelbtų ir platintų jo idėjas. Rašytojas nesutinką su redaktoriaus ir leidėjo teise, yra laisvas eiti pas kitus ar sudaryti savo paties organą. Rašytojas nesutinką su visuomeninio vieneto viešąja teise, yra laisvas daryti leistą įtaką arba pasirinkti

kitą visuomeninį vienetą pagal savo požiūrį.

Spaudos laisvė galime pailiustruoti sekančiais pavyzdžiais. Marijonų vienuolių leidžiamas dienraštis "Draugas" Chicagoj eina šv. Panelės garbinimo linkme ir atmeta tat, kas nesiderina tuo požiūriu. Jezuitų vienuolių leidžiamas mėnraštis "Laiškai Lietuviams" laikosi ekumeninio bendradarbiavimo Romos primato požiūriu. Katalikų spaudos leidžiamas savaitraštis "Tėviškės Žiburiai" laikosi humanistinio krikščioniškumo požiūriu. Keli atrodą nesuderinami grupiniai požiūriai skelbiami net Romos katalikų bažnyčios santvarkoj. Galima nesutikti su kitų linija, bet negalima jų smerkti dėl linijos turėjimo. Aukščiau saktojo straipsnio autorius mini du "laisvosios minties" laikraščius. Ar laisvosios minties linija nėra taip pat linija?

Spaudos laisvė yra laisvė turėti liniją. Juk nesiderina krikščioniškos meilės mintis su komunistinės prievartos mintim, tautinė linija su internacionaline linija, tautinio apsisprendimo požiūris su tautinio pavergimo požiūriu, konservatyvinė linkmė su pažangiąja linkme, individualistinė laikysena su visuomeniniais reikalavimais, darbo kvalifikacijų pakėlimo mintis su jų nereikalavimo mintimis. Nereikalaukime, kad kiti išsižadėtų savos linijos dėl altruizmo mūsų linijai. Bet turėkime tolerancijos kitų linijai. Autorius sako, kad lietuviečiai laikraščiai besilaikydami savos linijos yra pasidarę "grynai propagandos leidiniais". Esą mažiau išlaikantieji žmonės ją darpa kenčia, bet mūsų intelektualai ir jaunimas "nėbegali jų virškinti" ir apie save patį autorius sako "nėbegali tokių padėties pakęsti". Tačiau spaudos linijos išlaikymas yra spaudos prievolė, kurios turi laikytis jos redaktoriai ir leidėjai ir kurią turi respektuoti bendradarbiai. Spaudos linija yra abipusios spaudos laisvės ir pareigos dalis. Laisvė be pareigos sudaro anarchiją ir senoji mintis be naujųjų minčių sustingsta. Subrendę skaitytojai supranta, kad laikraštis turi išlaikyti lygsvarą tarp tradicijos ir pažangos jo paties linijos būdu. Visuomeninis gyvenimas be pakantros svetimai pakraipai demokratiname krašte neįmanomas. Nenorėtume sutikti su anuo autorium, kad mūsų intelektualai nebesuprastų šio gyvenimiško proceso. Jei mūsų jaunime pasitaiko tokių, kurie jų šeimos ir visuomenės mokykloje nebuvo mokomi tat suprasti, tai jie turi tati mokti gyvenimo mokykloje.

Jaunimo nepatraukimu, pagal autorių, esą mūsų spauda kenkianti lietuvybei. Apie kokią jaunimą kalbama? Ar kalbama apie nepatraukimą rašyti laikraštį, ar tik skaityti jį? Autorius mūsų jaunimą apibūdina kad jame nyksta lietu-

(Nukelta į 4 psl.)

JEI JŪS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ — DOVANAS Į LIETUVĄ IR VISAS SOVIETŲ SAJUNGOS DALIS NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS FIRMOS PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, Inc.

(Licensed by Vnešposyltorg)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

Tel. (212) 581-6590
(212) 581-7729

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigoje, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės; jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynės ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

• ALLENTOWN, PA. — 126 Tilghman Street	HE 5-1654
• BALTIMORE, MD. — 1900 Fleet Street	DI 2-4240
• BROOKLYN, N.Y. — 1536 Bedford Avenue	IN 7-6465
• BUFFALO, N.Y. — 701 Fillmore Avenue	TX 5-0700
• CHICAGO, ILL. — 1241 No. Ashland Avenue	HU 6-2818
• CLEVELAND, OHIO — 1028 Kenilworth Avenue	PR 1-0696
• DETROIT, MICH. — 11601 Jos Campau Avenue	365-6780
• FARMINGDALE, N.J. — Freewood Acres	363-0494
• HAMTRAMCK, MICH. — 11339 Jos Campau Avenue	365-6740
• HARTFORD, CONN. — 122-126 Hillside Ave.	249-6216
• JERSEY CITY, N.J. — 219 Montgomery Street	HE 5-6363
• LOS ANGELES, CAL. — 107 So. Vermont Avenue	DU 5-6550
• NEWARK, N.J. — 378 Market Street	MI 2-2452
• NEW YORK, N.Y. — 78 Second Avenue	OR 4-1540
• PHILADELPHIA, PA. — 631 W. Girard Avenue	PO 9-4507
• RAHWAY, N.J. — 717 W. Grand Avenue	381-8997
• ROCHESTER, N.Y. — 558 Hudson Avenue	232-2942
• SO. BOSTON, MASS. — 396 W. Broadway	AN 8-1120
• SOUTH RIVER, N.J. — 48 Whitehead Avenue	CL 7-6320
• SYRACUSE, N.Y. 13204 — 515 Marcellus Street	475-9746
• TRENTON, N.J. — 1152 Deutz Avenue	EX 2-0306
• UTICA, N.Y. — 963 Bleeker Street	RE 2-7476

ŽALIOJO SKLYPO KŪRĖJAI

Ausis spengianti tyla užgula slėnį, rudens saulei dingstant už Panamintų keteros, tik toliau pievoje suprunksčia arklys, tik riktelia pabaidyta putpelė, tik sušiulena vėjo bangelė datulių ir tamariskų viršūnėse, ir meskitai -- dykumų

MŪSŲ SPAUDOS LAISVĖ...

(Atkelta iš 3 psl.)

vių kalbos mokėjimas, jame pasireiškias nesugebėjimas padoriai lietuviškai rašyti, jis nevirškinas lietuviška mintim einančią spaudą ir vis tačiau susivokiąs matyti esminį mūsų spaudos trūkumą palyginant su angliška spauda. Tačiau nemanome, kad mūsų jaunimą galima apibūdinti vien tik šiomis neigiamomis žymėmis. Apie mūsų spaudos nepalyginamumą su angliška spauda pasiskaitėm aukščiau. Kas nevirškina ar nepakenčia mūsų spaudos, tas negali daryti objektyvaus sprendimo dėl jos ir negali atnešti kūrybinį įnašą jai. Kas nemoka mūsų kalbos, tas turi jos mokytis savo šeimoj ir mokykloj ar specialiuose kursuose. Turime sunkumo, bet negalima sakyti, kad negalėtume jo nugalėti. Kas nėra išmokęs rašyti apsakymų ir literatūrinių bei žurnalistinių dalykelių, tas turi to darbo mokytis bendrojo ir specialiojo mokykloj ir praktikuotis tame darbe gal mokslinių šapirografuotuose leidiniuose. Mūsų spauda negali užsiimti josios paskirčiai svetimu mokymo darbu. Spaudos pilnavertiškumo nesudarysime nemokšiais straipsniais. Mūsų redakcijos neturi techniško galimumo iš pat pagrindų taisyti joms atsiųstų straipsnių kalbą, turinį ir pavaldą.

Jaunimo nepatraukimu autorius kaltina redaktorius, kurie atmetę darytą kalbą, nemokėsiu dėstymu ir nesilaikant linijos parašytus ir spausdinti atsiųstus jaunimo straipsnius. Bet prieš kaltinant kitus jaunimo išvaikymu, pirma statykime sau klausimą ar mes tėvai perdavėm savo vaikams dvasines vertybes ir arparuošėm juos gyvenimui, ar vėdėm juos lietuviybės linkme, ir ar jie išijungė lietuvių visuomenininkų veiklon. Jei jie tokiu būdu buvo suburti lietuviybėn, tai negalime kitų kaltinti jų išvaikymu nuo lietuviybės. Jaunimas kaip ir senimas skiriasi tradicijomis, auklėjimu, mokslo kokybe ir kiekybe, palinkimais, gabumais, pareiškumu ir kitomis teigiamomis pilnutinės asmenybės ypatybėmis. Tuo klausimu reikia rūpintis. Bet jaunimo auklėjimo tema sudaro visai atskirą klausimą, kuris neįeina mūsų svarstymon temon apie spaudos laisvę ir pareigą.

mų akacijos sušnera perdziūvusiomis ankštimis, ir baltos antys kūdroje tursia ir šmaikščios sardinės neria Druskos upelio dugnu...

Ar čia Mirties slėnis? Dykuma be jokios gyvybės, kurią prieš daugel metų vienas Smėlio Žygnas pavadino vieta, kurioje Loto žmona buvopaversta druskos stulpu, ir tas stulpas vėliau subiręs pasklido visoje tarpukalnėje? Ne, nepakelk galvos, nežvelk tolyn -- suduši iliuzija -- ši idiliškoji oazė, dabar virtusi kurortiniu punktu ir vadinama Krosnies upelio ranča, teapima tik dvidešimt ar trisdešimt akurų, o visa kita -- akmenys ir druska, po kurią vaikščiojame ištisą dieną.

Dykuma buvo ir šio oazė, prieš "Burbliui Tekui" čia įsikuriant 1870 metais.

Iš kur Tex Bennett (joks giminė anksčiau minėtam Smėlio Žygnui) atsirado, nuo ko jis bėgo ir kas jis iš tikrųjų buvo -- niekas nepatyrė. Jis nemėgo žmonių, ypač tokių, kurie bandė teirautis apie jo praeitį: linkpeties keliamas dvivamzdis greit nuvydavo tolyn smalsuolius.

Bet kalbėti jis mėgo. Stiprus buvo vyras, dar stipresnis jo balsas, ir kai jis kalbėdavos su saviimi -- aidas kartdavaivos kalnų atslaitėse ir

davo joje ištisomis vandonomis ir stebėdavo savo mažąjį žalią pasaulį ir plačias dykumas aplinkui jį. Kiek akys aprepė, buvo jo vieno neginčijama karalystė su žali sklypeliu -- sosti-

ne. Nebuvo tai Babilono kabantieji sodai, bet Tekas šiais žalumynais didžiavosi daugiau nei karalius Nebukandnesaras -- buvo tai juk jo paties sukurtas stebuklas, atšviežinąs žemės veidą.

Vieną dieną jis prisikėlė pusininką. Atvažiavo per slėį su jaučiu jungu tūlas mormonas, vadinęsis Jacksonu. Jis taip pat buvo bėglys nuo civilizacijos arkažkokių įstatymų. Tekui smalsiai bespoksančiam jaučiam Jacksonas pasisidūrė į partnerius. Tekas savo mintyse jau buvo sumetęs, kiek jaučiai pagelbėtų žaliajai karalystei, ir tuoj pat sutiko.

Draugystė ilgai netruko. Jacksonas išsėmė visas pokalbių temas ir padarė fatališką klaidą: pasiteriavo apie Teko praeitį. Sekundės staitis apie jo praeitį: linkpeties keliamas dvivamzdis, Teko balsas pakilo visa oktava -- ir Jacksonas nešėkudašį į Panamintus neatsisukdamas, palikdamas jaučius ir visą kitą mantą. Bet pasaulis pradėjo siaurėti ir Teko karalystė mažėti. Slėnyje vis

Dykuma buvo ir ši oazė, prieš "Burbliui Tekui" pradėdant kurti Žaliąjį Lauką. Vėliau ta oazė buvo pavadinta Krosnies upelio ranča, ir dabar ji žiemą yra pilna turistų. J. P. Palukaitis nuotrauka

skardžiuose. Vienodai, monotoniškai. Taip ir prigijo naujas vardas: Burblys Tekas.

Vieta turėjo atitikti jo ieškomą idealą: toli nuo žmonių, tuščia, neskaitant kažkur toliau slankiojančių indėnų, gėlo vandens srovelė. Turėjo jis silpnę augmeniją ir pradėjo čia kurti savo Žaliąjį Lauką. Šen ten prakasinėdamas, vandėnį pavarinėdamas, išvystė irigacijos sistemą, ir pro sūrią žemės plūtą pradėjo kaltis žalias želmuo.

To padrasintas, jis atliko keletą ilgesnių išvykų, parsinešdamas daugiau sėklų ir daigų. Indėnai, nuo kalnų prisiklausę jo "maldų", pradėjo išdrišti priartėti ir atnešti palmių daigų, krūmokšnių, sugautų paukščių. Taip buvo įveistos putpelės tokiam neįtikimam dykumos kampe.

Prasikasęs kūdrą, prie jos susikrėtė tokių kregždės lizdą su plačia akmenine veranda. Per vidudienio kaitras sėdė-

dažniau pradėjo vaidentis penki broliai Lee-Philander, Salamander, Meander, Alexander ir Leander. Tai buvo taip pat kažkokių pusiau indėniško kraujo bėglių kailni, dažnai mėgstanti gilnoti link peties šautuvus. Tai jau buvo agresija, brutalus karalystės suverenumo pažeidimas, bet jėgų persvarą turėjo agresorius, ir Tekui beliko pripažinti tą nemalonų faktą.

Didysis spaudimas atėjo vėliau: 1875 metais so-

Sunkios datulių kekės baigia sirpti rudens saulėje.

J. P. Palukaitis nuotrauka

dybon nekviestas įsikraustė federalinės valdžios matininkų ir kareivių būrys su neregėtais žvėrimis: penkiais kupuranugariais (tie Amerikoj neprigijo). Teko kantrybė galutinai išseko: vieną naktį su dvivamzdžiu jis išslinko į kalnus ir dingo iš slėnio visiems laikams.

Bet jis davė pagrindus šių dienų Amerikos mitybai: jo bandymai paskatino atkariauti iš dykumos Imperinį slėnį, kur po eilės katastrofų pagaliau buvo sukurti daržovių auginimo fabrikai ir, modernėjant transportacijai, šiandien visas kraštas gauna šviežias daržoves ištisus metus.

Netekusi šeimininko oazė pradėjo nykti, bet po kelerių metų ją išgelbėjo prasidėjusi borakso gadyne. Kurį laiką čia net bandė gyventi pats Borakso Karalius Smithas, bet karščiai jį išvijjo. Žaliajame Lauke įsteigė borakso kasyklos aprūpinimo centras.

Grioviai buvo pagilinti, laukai perarti, praplėsti, užsėti miežiais, pašarinėmis žolėmis ir daržovėmis.

Penkiolika metų Žaliojo Lauko rančoje šeimininkavo Jim Dayton, buvęs dvidešimties metų vežimo palydovas. Borakso kasykloms išsikėlus ir visokiam judėjimui slėnyje apmirus, jis pasijuto per daug vienišas ir vieną dieną išvažiavo į Angelų Karalienės kaimą gyvenimo draugės paieškoti. (Pilnas Los Angeles vardas

anksčiau buvo El Pueblo de Nuestra Señora la Reina de los Angeles, t.y., Mūsų Ponios Angelų Karalienės kaimas, bet, visam pasauly sotsams grūniant, Angelai išstūmė Karalienę, ir dabar ta moderniųjų laikų Gomora vadinama tiesiog Angelais.)

Džimis susirado Angeluose nuotaką ir parsivežė į Žaliojo Lauko rančą, bet ji negalėjo pakelti Mirties slėnio vasarų, ir grįžo atgal į miestą. Džimis gavo įsakymą: jei laikai mane žmona, kelkis pas mane, jei ne -- skirkis. Po ilgų svarstymų jis nusprendė palikti slėnį, kuriame praleido didžiąją savo gyvenimo dalį. Išsiuntė artimiausiu paštą Ballarat indėną su pranešimu, iš anksto apmokėjęs jam už žygį, ir karštą rugpjūčio dieną, atsisveikinęs su bičiuliais, pasikinkęs ketvertą arklių, leidosi žygin.

Nedaug pakelėje buvo smuklių, bet indėnas, prieš pasiekdamas paštą, turbūt visose ilgokai pagaišo, nes laisną žmona gavo gerokai vėliau, nei Džimis buvo žadėjęs atvažiuoti. Susirūpinusi pranešė pažįstamiems. Buvo pasiųsti žvalgai išvykusiojo ieškoti.

Tragiška mirtis ištikusi jį slėnyje, už devyniolikos mylių nuo rančos. Saulės smūgis, širdies smūgis ar kita mirties priežastis -- nebuvo galima suvokti, bet Džimis gulėjęs šalia vežimo po meskitų krūmu, ir pakinktų dalis buvo nupiauta, bandant paleis

ti arklius, tik iš įpročio stabdžiai užspausti. Šalia lavono staugė išbadėjęs šunelis, tris savaites gynęs šeimininko ir arklių lavonus nuo plėšrių kojotų.

Praraušė žvalgai kietą žemės plūtą ir įrito į jon žuvusiojo lavoną. Apkrovus kapo viršų akmenimis, kad plėšrieji žvėrys neišnešiotų likučių, vienas pasakė trumpą atsisveikinimo kalbą:

-- Džimi, tu karšty gyvenai, karšty mirei ir dabar turbūt patogiai jau tiesi pragare.

(Bus daugiau)

VERTINGIAUSIA DOVANA JAUNIMUI

Liukusinė knygos nauja laida
R. SPALIO

GATVĖS BERNIUKO NUOTYKIA

528 puslapiai su 18 iliustracijų, skaitomi su dideliu susidomėjimu.

Kaina: \$5.00-kietas virš.
Kaina: \$4.00-minkštas virš.

Platina laikraščio redakcijos ir leidėjų Dr. Vyduono Fondas:

MR. R. MERKYS
6650 So. Fairfield Ave.
Chicago, Illinois 60629
(Pridėkite 25c pašto išlaidoms.)

HELP WANTED MALE

DIE MAKERS
TOOLMAKERS
LEADERS
EDM OPERATORS
RADIAL DRILL
UPGRADERS
MACHINE HANDS
APPRENTICES

FOR PLASTIC MOLDS AND
DIE CAST DIES

—TOP RATES
—EXCEL. BENEFITS
—IDEAL WORK COND.
—LONG PROGRAM
—58 HOUR WEEK

DALKROM TOOL & DIE
6100 E. Davison Detroit, Mich.
(313) 891-7313 (83-89)

TURRET LATHE OPERATOR

with experience. Top rates and benefits.

TSKO

46 Victor

Highland Park, Mich.

(near Ford Highland Park Plant)

(313) 869-4600, Ext. 71 & 72 (84-88)

WANTED AT ONCE

ASSEMBLY WORKERS

Day Shifts. Excellent pay and fringe benefits.

APPLY IN PERSON —
Monday to Friday
7 A.M. to 3:30 P.M.

BERRY DOORS,
DIVISION OF THE
STANLEY WORKS

2400 E. Lincoln
Birmingham, Mich.
(84-93)

Viešėdami Chicagoje aplankykite PARAMA MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĘ

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAZEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKĘ — ĮSITIKINSITE.

KŪRYBA IR MOKSLAS

ŠIMTAMETIS TUMAS-VAIŽGANTAS

Antanas Diržys

"Švieselės yra ir tamsoj, --
Ir laisvės -- kalinio dūmoj, --
Ir lobio -- elgetos dalioj."

Kažin ar yra dar kitas toks pilnas atitiktumui šiam gilioms prasmėms ir dailiam poeto Jurgio Baltrušaičio posmui, kaip Lietuva tada, kai gimė Svedasų parapijoje, Malaisių kaime, Tumų šeimoje dešimtas ir paskutinis vaikas -- sūnus Juozas.

Lietuvos kaimas -- ne mokytas, tamsus, tauta -- caro karūnos įkalinta, žmogus -- baudžiamos nuskurdintas -- buvo lyg elgeta. Tačiau ir tokiame gyvenime būta ir švieselės, ir laisvės ilgesio kibirkštis, ir paslapčia augančio, be abejo, ne medžiaginio, o dvasinio lobio.

Juozas Tumas atsigimė į savo laikotarpį visu pilnumu, jam teko išskirtina, kaip niekam kitam, dalia, ir aukštaičio - svedasiškių talentu ir būdo savumais jis išaugo savo visoj tautoj ta, jo paties jausta ir tarta, "lžymybe", kuri mums žinoma pilnu vardu: -- Kun. Juozas Tumas-Vaižgantas.

Kai šiais metais rugsėjo 8 d. -- taigi ir Tautos Sventėj -- suėjo 100 metų nuo jo gimimo, tą dieną ir po jos slenkančius visus metus skirti vien tam didžiajam ir kilniajam tautos sūniui tik atminti, gal ir būtų lėkšti apeliacija į mūsų atmintį. Tačiau tokios dienos ir metų neišskirti iš kitų metų eilės, nepanaudoti pamokymui ir pasimokymui iš Tumo-Vaižganto dramatinio ir turiningo gyvenimo, kalbančio labai naudingai ir dabarčiai, ypač pilnoj tautinių ir valstybinių rūpesčių išeivijoj, taigi sakau -- nepasinaudoti tokiais metais savęs sustiprinimui gražiausiu pavyzdžiu, būtų -- užsirtarnauti tokio žodžio, kurio baugu net ieškoti.

Juozas Tumas buvo -- kunigas, visuomenininkas, laikraštininkas, politikas, grožinės rašties kūrėjas ir universiteto docentas. Iš to jau matyti jo darbų platuma. Jis rėpė savosios tautos gyvenimą visą. Tuo jis tapo sangražiniu pilnumo simboliu -- juo pilna buvo Lietuva iki užkampių, bet gi ir jis pats buvo pilnas Lietuvos, jos mistinės gamtos su gyvūnija iki slieko velėnų, ir savųjų žmonių, visų lietuvių -- iki paties vyžočio. Pagaliau, tuo jis pats yra išaugęs ir pasidaręs neaprepiamas vienu ypu, nė vienu atsidėjimu.

Manydamas, kad kitos plunksnos duos apibraižų apie jį, kaip Vaižgantą literatą ir kaip docentą universitete, čia noriu priminti jį -- Tumą Vaižgantą, tik kaip kunigą ir

visuomenininką.

Juozas Tumas -- kaip žmogus -- savo prigimtimi buvo labai savita būtybė. Tas jo savitumas su jo augimu į vyrus ne tik nesitrynė, nebyrėjo nuo jo, bet reikėsi vis didesniu spalvingumu, pasiekusiu aukščiausią viršūnę idomumo. Tą patvirtina ir pats J. Tumas rašytameliškės savo draugams kunigams: "esu ultra individualistas, visai nepataisomas".

Tačiau šis ultra savitumas neužgožė jame glūdėjusio ir bendruomeniškumo. Juozas Tumas buvo pilnas tautos narįs, tapęs jungtyje su savąja tauta tokiu stiprumu, kad visas jo gyvenimas idealiausiu keliu ir būdu buvo paskirtas savai tautai. Čia ir vėl turim paties J. Tumo antspaudą su jo trim superžodžiais: "esu ultra tautišius".

Jo asmens ultra savitumas išiamžino gražiu stiliumi, jo ultrataučius tapo lietuvių giliausio gyvenimo turinio išraiška. Su tais dviem ultriniais pradais J. Tumas reikėsi ir kunigystėje ir visuomeniniame darbe. Tie formaliai buvę du barai Tumui praktiškai virto vienu -- kovos dėl lietuviškumo frontu.

Kun. J. Tumas matė lietuviškas parapijas, bet tų pačių parapijų lenkiškas ar sulenkėjusias klebonijas; jis matė lietuviškąjį kaimą, bet rusiškas mokyklas. Pagaliau, jo dėmesin rėžėsi ir visa rusų carinė administracija supirmaujančia ne sava gimtąja, o lietuvių sielon jėga spraudžiama svetima rusų kalba.

Kun. Tumą tai kaitino ir įkaitino iki jo įsiliepsnojimo stot prieš jau išibrovusį lietuvių gyvenimą lenkiškumą ir rusiškumą.

Jo priešai -- bažnytinė lenkomaniška hierarchija ir rusofiliška administracija, priešai dideli ir galingi. Bet Tumas stoja ir prieš tokius savo atkaklumo ir gaja. Jo atkaklumo diegas jau buvo atsiradęs, kai mokėsi Dinabarko realinėje ir turėjo susidūrimą su mokyklos inspektorium, kuris ištraukė tada mokiniui Juozui Tumui iš rankų jo dienyną ir paskaitė jo intymius, sau rašytus užrašus.

Vėliau, jau savo gyvenimo rudenyje pats J. Tumas tapo įvyki atsimeina taip: "Dievaž, kiek už tą gvoltą jaučiau nepaykantos! Mano laimė, kad nieko rankose neturėjau...". Toliau sako -- "nėra pilnos asmens laisvės ir neliečiamybės, kad nė už krūtinės

kriauklų nėra taip atvangios vietos, kur nuglėtojai nemėgintų savo purvinų rankų kišti".

Tas vidinio atkaklumo diegas tada, be abejo, tolygiai augo ir kietėjo Tumui augant į vyrą ir, pagaliau, jam jau kunigu esant ir kovojant, matom jį atkaklume nebe palaužiamą.

Vėl gi, tekalba pats J. Tumas - Vaižgantas apie tai, ko jam gyvenime teko patirti. Čia dalis jo kalbos, pasakytos lietuvių Petrapičio seime 1917 m., pasakytos išpažinties atvirumu ir nuoširdumu.

"Gal 25 metai, o gal 30..., o gal ir 35 metai baigia eiti, kai aš aiškiai susidėjau su P. Matulioniu ir a.a. A. Markeliu į susipratusių lietuvių gurguolę. Per visą tą laiką aš buvau gyvas -- lietuvių reikalais. Ne buvo dienos, nė valandos, kad aš juos būčiau užmiršęs. Jei nedirbau, tai bent sielojau ir šnekėjau, riedamasis dėl menko daugio su priešininkais.

Nebuvo nė metų, kad nebūčiau patyręs šokių ar tokių persekiojimų. Kur buvau, kur nebuvau, rusų valdžia traukė tiesios... Valdžios persekiojimai, lyg dantų gėlimas, tik padėdavo siusti ir pykti; tik tvirtino tuos siekius, kurių tau buvo brangūs, išnešioti, o kurių ji (r. valdžia) nepripažino. Visai neskauda, kai priešininkai tavo kūną naikina, sielos nepasiekdami.

Skaudžiau, kai savoji dvasinė valdžia persekiojo, alkstėn išsimušti neleido, po tolimiausius ir menkiausius užkampius svetimojo Kuršo ir gilios Žemaičių šalies stumdė ir teniščius 14 metų laikė, kol nesusendino ir nepražildino. Ko man nebuvo prikišama! -- pradedant nuo silpnumo tikėjimo ligi kruvinosios anarchijos! -- Buvo pasiekama ir siela. Skaudėjo neapsakomai, tačiau ir tai ne galėjo palaužti".

Toks pražilęs nuo persekiojimų bet nepalūžęs Tumas - Vaižgantas kalbėjo tokiame seime, kuriame susirinkę įvairių partijų lietuviai matė jau pragiedrusius Lietuvos laisvės. Dabar tik bereikėjo skambaus ir drąsaus žodžio, visų vieningo nutarimo: -- reikalaujam Lietuvai pilnos nepriklausomybės!

Ir va, kai seimodauguma tą ir nutaria, Tumas Vaižgantas mato, kad socialistai, socialistai - liaudininkai ir santariečiai, nesutikdami su šiuo nutarimu, eina iš seimo, giedodami marseljetę.

Šis vaizdas palietė Tumą iki pačių gelmių. Iš tribūnos jis pasakė: "To smūgio man jau per daug; aš jo pakelti netesu... Mane tai užmuša".

Pagaliau, jis smarčiau protestuodamas, šaukiančiu balsu kreipėsi į visus tuos, kurie seime buvo pasilikę: "Draugai, Seimo veikėjai politikai! Tai niekai, kad trys frakcijos Seimą apleido! Per vėlai tai padarė! Reikėjo prieš balsavimą..."

Dabar tik tarėme tikrai laisvą žodį, nes ji visi mums gina tarti ir mes patys neturime egoistinių sumetimų! Šios laimėjimo valandos aš, kol gyvas būsiu, neužmiršiu. Ji seks mane, it muzika, į senatvės dimisiją, ir testamente paliksiu tą vienatinį per visą amžių laimėtą brangenybę!

Valio Nepriklausoma Lietuva!

Atkartokite tą garsą po visus kampus šimtais balsų, o tie šimtai vėl!"

Jei ši Tumo - Vaižganto kalba buvo ugninga ir skambi, tai nebebuvo vien jo temperamento išdava. Tą kalbą kaitino jau ir gautoji pirma "žaizda", gauta -- nuo savųjų! Kairiojo sparno -- socialistų, liaudininkų, santariečių išėjimas iš seimo, išėjimas su marseljete -- tai buvo lyg šūvis prieširdin Tumui. Nepalinkęs prieš rusų administraciją, ne palūžęs prieš lenkomanišką dvasiškiją, Tumas - Vaižgantas netikėtai buvo "pašautas" savųjų iš kairės ir Petrapičio seime (Nukelta į 6 psl.)

CUKRAUS PAKAITALAS -- CYCLAMATE

DR. D. DEGESYS

Praėjusią vasarą Wisconsin Universiteto tyrimų laboratorijaužbaigė 16 mėnesių užtrukusį eksperimentinį darbą. Jų tyrimų tikslas buvo nustatyti ar cyclamate junginys yra kenksmingas pelių organizmui. Tyrimų rezultatai parodė, kad cyclamate sukelia šlapimo pūslės vėžį eksperimentinių pelių tarpe. Abbott kompanija, viena iš didžiausių cyclamate gamintojų, susidomėjusi šiais tyrimų rezultatais, nutarė juos pakartoti su kitais gyvuliais, būtent žiurkėmis. Jų eksperimentai taip pat parodė, kad ir žiurkės gauna šlapimo pūslės vėžį, jeigu jos yra maitinamos dideliais cyclamate kiekiais. Iš dvylikos žiurkių taip maitintų šešios susirgo pūslės vėžiu. Šių tyrimų pasekoje šių metų spalio mėnesio 18 dieną, JAV Sveikatos Departamento sekretorius R.H. Fich pranešė spaudos atstovams, kad visi maisto produktai, turintieji cyclamate priemaišų, turi būti išimti iš apyvartos iki 1970 metų sausio mėnesio pirmos dienos.

Kas gi yra tas cyclamate? Cyclamate yra cyclamines rūgšties druska, kuri buvo atsitiktinai atrasta Illinois universi-

teto chemijos studento, Michael Sveda. Jis bendarydamas bandymus su šia druska atsitiktinai ją palaižė. Jo nustebimui ji turėjo saldų skonį. Jam kilo mintis šį chemikalą pritaikyti saldumynų pramonėje. Vėliau jis tą junginį patobulino. 1950 metais Abbott vaistų kompanija jį pradėjo gaminti dideliais kiekiais.

Cyclamate yra 30 kartų saldesnis už cukrų. Sacharinas, kurs buvo išrastas 1897 metais, yra 300 kartų saldesnis už cukrų, bet jis turi kartų prieskonį ir nėra atsparus sukūtai temperatūrai. Cyclamate neturėdamas kartaus prieskonio greitai paplito saldumynų pramonėje. Įdomu, kad mišinys, susidedantis iš 10 dalių cyclamate ir vienos dalies sacharino, įgauna gardesni skonį negu cyclamate ir sacharinas atskirai paėmus. Todėl tokios proporcijos mišinys prigijo Amerikos maisto pramonėje kaip populiariausias cukraus pakaitalas. Jis buvo dedamas į gazuotus vandenis ir kitus maisto produktus, kurių Amerikoje priskaitoma apie 250 rūšių. Išėmus jį iš apyvartos gyventojai, kurie mėgsta saldumynus, turės valgyti cukrų arba tenkintis tik sacharinu.

Darant cyclamate tyrimus žiurkės ir pelės buvo šeriamos 50 iki 100 kartų proporcingai didesnę cyclamate dozę negu žmogus jo normaliai suvartotų. Todėl yra didelis klausimas ar šis cheminis junginys, vartojant jį mažais kiekiais, yra jau taip pavojingas žmogaus organizmui. Išėmus jį iš apyvartos, ką gi vartos diabetikai? Tiesa, sacharinas pasilieka rinkoje, tik ar ilgai?

Sveikatos departamento sekretorius, turėdamas galvoje diabetikus, pareiškė, kad sacharino ir cyclamate junginiai pasiliks ir toliau vartojami, bet tik vaistų formoje ir bus parduvinėjami gydytojams juos prirašius. R. F. Finch, išimdamas cyclamate iš maisto gamybos, aiškino, kad jis vadovavosi 1958 metų Food Act Delaney amendmentu, kuris nusako, kad visi cheminiai junginiai, sukeliantieji vėžį žmonių ar gyvulių tarpe, turi būti tuojau išimami iš maisto, vaistų ir kosmetikos gamybos. Turint šį sprendimą prieš akis, kyla klausimas, ko dėl gi cigarečių vartojimas nėra uždraustas? Gi yra įrodyta, kad cigaretės tikrai sukelia plaučių vėžį rūkančiųjų tarpe. Atsakydamas į šį klausimą, R.H. Finch pareiškė, kad tabakas nepriklauso nei maisto nei vaistų nei kosmetikos klasifikacijai ir todėl jo šis įstatymas neliečia.

Greičiau... pigiau... geriau...

IR TIKRAI PADESITE SAVO ARTIMIESIEMS
UZSAKYDAMI DOVANŲ SIUNTINĮ PER

BALTIC STORES LTD.,
(Z. JURAS)

421 Hackney Rd., London, E. 2 England.
Telef. OL 739-8734

Šį rudenį siūlome 3 dovanų siuntinius sudarytus iš tokių dalykų kas labiausiai Lietuvoje reikalinga ir naudinga.

RUDENINIS (1) 1969.

3 jardai vilnonės veliuro medžiagos vyriškam arba moteriškam paltui, 3½ jardo puikios kostiuminės, angliškos vilnonės medžiagos vyriškam arba moteriškam kostiumui, 2 jardai crimplene medžiagos puikiai suknelei, vyriškas arba moteriškas aukštos rūšies megstukas, išieginiai nailono marškiniai, arba, bliuskutė, 1 p. vyriškų arba moteriškų kojinių, vilnonių arba nailoninių, 20 geriausios rūšies cigarečių.

Kaina \$90.00.

RUDENINIS (2) 1969.

Nailoninis itališkas, vyriškas arba moteriškas lietpaltis, 3½ jardo vilnonės angliškos kostiuminės medžiagos, 2½ jardo vilnonės moteriškai suknelei medžiagos, 1 gėlėta arba su ornamentais vilnonė skarelė, 1 vyriškas arba moteriškas megstukas, 1 kaklaraištis arba dėžė šokoladinių saldinių, 2 šilkinės arba nailoninės skarelės.

Kaina \$90.00.

MAISTO SIUNTINYS 1969.

6 sv. geriausių kanadiškų miltų, ½ sv. arbatos, 1 sv. kakavos, 2 sv. ryžių, ¼ sv. pipirų, ¼ sv. bakpos lapų, ½ sv. geriamo šokolado, 1 dėžutė nescafes, 2 sv. geriausių kiaušienų taukų, 1 dėžė šokoladinių saldinių.

Kaina \$30.00.

Į kiekvieną rūbų siuntinį galima dadėti šiuos labai Lietuvoje naudingus ir pageidaujamus dalykus. Nailoniniai lietpalčiai \$11.00, geriausios vilnonės skarelės \$4.50, vyriški arba moteriški megstukai \$12.50, Parkeriai \$6.00, vilnonės arba nailoninės kojinės \$2.00, nailono marškiniai \$8.00.

Taip pat, priimame užsakymus automobiliams, motociklams, dviračiams, televizijos aparatams, šaldytuvams ir t.t.

Mūsų sąskaitos suteikia Jums teisę gauti mokėsių mokėjimo sumažinimą.

Kiekvieno siuntinio pristatymas garantuotas.

Tumas - Vaižgantas...

(Atkelta iš 5 psl.)

mas išgirsta toje pačioje kalboje jo paskutinius ir dramatiškiausius žodžius: -- "Ir vis dėlto sudiev, Piliečiai Veikėjai: aš -- nebe politikas".

Taigi, pirmą kartą savo gyvenime Tumas - Vaižgantas apleidžia vieną kovos barą -- politiką. Sužeistam reikalingas poilsis, jo reikėjo ir atkakliajam Tumui. Kaip žinom, jis niekad nebegrižo ir nebelipo 'ant politikos laktų', tačiau vis dėlto, kai reikėjo, padėjo vėliau ir Lietuvos Tarybai ir Valstybės Tarybai, tik jau niekur neišlysdamas prisakin, o vien tik jų užnugaryje atlikdamas tai, ko tik buvo prašomas, kur tik buvokviečiamas. Toks jo buvo būdas ir tai jis išsako šiais žodžiais: "Kur tik kas man liepė eiti,ėjau, neatsiklausdamas, kas jį igaliojo man liepti; bet tik visuomenės labai. Ejau, dirbau be atodairos, laiku nesumetęs, ar aš tam kva lifikuotas".

Pagaliau, įdienojo laisvė, Lietuva tapo nepriklausoma. Aukščiau sias siektasis tikslas virto tikrove. Ir vėl Tumui - Vaižgantui darbų nemažėja, jų atsiranda naujų ir vis nelengvų. Jis dirbo išsijuosęs, nesiduodamas kieno nors būti pralenktu nė pastovumu, nė spartumu ir vis jau pasilikdamas jaut-

rus, dabar jau tikrai savo ir pilnojo gyvenimo iššūkiams. Tokiam Tumui ir laisvės gyvenimas anaiptol nebuvo be kartelio. Užtenka prisiminti, kad jis buvo skųstas kun. Korzono vyskupui, girdi, Kaune kun. J. Tumo "bažnyčia yra praminta Vilkolakiu", pagaliau, būdingą kun. A. Maliausko puolimą viešai, spaudoj, kai Tumas susilaukė net tokių žodžių: "Bravo, kan. Tumai! Tą juodą darbą atlikęs, galėsi puošti savo žilą docento galvą ne vienu tamsiu ignorancijos vainiku, bet ir juodu lietuvių katalikų kultūros grioviko diplomu".

Reikia atsiminti ir tai, kad kan. J. Tumas Kau-no Taikos Teisėjo Herubavičiaus 1923 m. XI. 28 d. sprendimu buvo baustas pagal Baudž. St. 262 str. -- už triukšmą sukėlimą viešoj vietoj tai yra valstybiniame Teatre. Iš tikrųjų, tas tariamas "triukšmas" buvo viešas kreipimasis į sėdintį Prezidento ložę A. Stulginskį su prašymu paleisti iškalėjimo pirmąjį Lietuvos Prezidentą Antaną Smetoną, pasodintą tada kaip 'Vairo' redaktorių už vieną straipsnį nepalankų tada buvusiam Kriksčionių demokratų režimui.

Buvo ir daugiau kartelio ir įtampos dienų Nepriklausomoj Lietuvoj kan. Juozui Tumui, tačiau gal pakaks tam

LB apylinkės valdyba spalio 18 d. klubo auditorijoje surengė koncertą-balių, tai bus pirmoji meninė promoga rudens sezono. Dabar laukiam klubo banketo ir

kartui ir to apie drėbtas jam blogybes.

Daug blogybių jam teko patirti bet nė viena prie jo neprilipo: dauggerio jis skleidė į aplinką ir daug kur pritapo -- yra pasakęs A. Smetonai kalbėdamas apie kan. J. Tumą - Vaižgantą. Jis buvo kunigų pažiba -- sakė prel. A. Dambrasas.

Toks Tumas - Vaižgantas, kaip kunigas ir visuomenininkas, tebestovi mūsų akyse, kurie jį matė; atminime -- kurie skaito jo publicistinius ir grožinius kūrinius. Paskutiniame savo testamente, surašytame Kaune 1933 m. sausio 14 d., visai gale jis sako: "Lietuvą ir lietuvių mylėjau, bet sentimentus jiems jau iškalbėjau savo raštuose -- prašom pasiskaityti ir bus vistiek, ar aš tebesu ar nebesu".

Kai menam jį 100-ojo gimtadienio metuose ir 37-uose metuose nuo jo mirties, visuotinai gyvai menam Lietuvoje ir išeivijoje, tie graudūs žodžiai "bus vistiek, ar aš tebesu ar nebesu" nušvinta gražiu pragiedrumu. Kun. Juozas Tumas - Vaižgantas ir nebūdamas tebėra!

HARTFORDO LIETUVIŲ VEIKLA SILPNĖJA

ramovėnų koncerto-baliaus, o po to Kalėdų švenčių parengimų.

Hartfordo lietuviai, per pusamį buvę pavyzdinga lietuvių kolonija, smarkiai sumažėjo. Išmirė senesnieji veikėjai, kurie prieš pusamį suorganizavo daugias ir klubą, pasistatė gražią bažnyčią, turėjo liet. pradžios mokyklą ir gimnaziją. Tai buvo nuopelnas a. a. prel. Jono Amboto ir jo talkininkų.

Gimnazijos auditorijoje buvo ruošiami koncertai, vaidybos vakarai, žodžiu, bet kokia veikla. Draugijų ir organizacijų skyrių narių susirinkimai būdavo gausūs lankytojais, buvo ruošiamos paskaitos, kiekvienas savaitgalis buvo atžymėtas įvairios kultūrinės ir organizacinės veiklos įvykiais.

Mirus prel. J. Ambotui ir jo talkininkams iškeliaujus į amžinastį, sumažėjo veiklių lietuvių potencialas. Netekome lituanistinės mokyklos ir gimnazijos. Pastatas gimnazijos buvo senas, reikalingas remonto, tat mokykla ir gimnazija buvo uždaryta, o pastatą vyskupas pardavė. Vienintelė centrinė įstaiga dabar lieka liet. klubas, kuris yra didžiausias ir gražiausias Conn. valstijoje. Klubas pastatytas trijų aukštų, greta mažesnių salių turi didelę auditoriją. Deja, netekęs veiklių vadų, pradėjo šluoti, o jaunosios kartos lietuvių mažai yra klube, retas jų rūpinasi ir pasišvenčia klubo reikalams.

Dar turime Aido chorą, kuriam vadovauja gabus muzikas, pasišventęs liet. kultūrinei veiklai, Jurgis Petkaitis. Taip pat turime radijo valandėlę, kurį teikia lietuviams lietuvišką dainą ir muziką, reklamuoja lietuvių veiklą. Tai nuopelnas Alg. Dragunevičiaus ir jo talkininkų.

Turime nemažai jaunimo iš vėlesnių liet. ateivių, bet jie nedalyvauja lietuvių kultūriname gyvenime ir veikloje, neįsijungia į Aido chorą. Dabarties laikais lengva lietuvių įprašyti į bet kurios organizacijos valdybą. Liūdna ateitis laukia Hartfordo lietuvių bendruomenę.

Prieš dvidešimtmetį į Hartfordą atvyko buvęs Lietuvos kariuomenės kpt. Vaclovas Nenortas su šeima. Jis buvo vienas veiklių-

jų Hartfordo LB-nėje, skautų veikloje, taip pat liet. klube. Jo žmona pedagogė, eilę metų dirbo lituanistinėje mokykloje.

V. Nenorto dvigubos sukakties -- varduvių ir 60 metų amž. paminėjime sveikinimo žodį tarė senosios kartos veikėjas V. M. Čekanauskas, sukaktuvininkui įteikdamas kuklią dovanėlę, tačiau istoriniu atžvilgiu

vertingą Vytauto D. albumą, dar Lietuvoje išleistą, o Nenortienei, gražų Drobniės rankdarbį, meniškai sukurta staltiesė.

Sukaktuvininką taip pat sveikino A. Maslauskas, ramovėnų ir klubiečių vardu. Minėjimas buvo įspūdingas. (vmk)

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

We Offer To Savers

SAVINGS CERTIFICATE

5 1/4%

6 or 12 MONTH
\$10,000
or MORE

Savings certificates issued for six months or one year-in minimum amounts of \$10,000.00, and thereafter in multiples of \$1,000.00. Earnings are paid at maturity.

INSURED

4 3/4%

per annum

Passbook Savings Accounts

Paid Quarterly

Computed and Paid as of:

Mar. 31 — June 30
Sept. 30 — Dec. 31

5%

6 or 12 MONTH
\$5,000
or MORE

Savings certificates issued for six months or one year-in minimum amounts of \$5,000.00, and thereafter in multiples of \$500.00. Earnings are paid at maturity.

Mutual Federal Savings

AND LOAN ASSOCIATION

2212 W. CERMAK RD.
Chicago, Ill. 60608
Vlrginia 7-7747

PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

Licensed by VNESHPOSYLTORG

Gera pažįstama firma, kuri, per daugelį metų skubiai ir tiksliai patarnauja savo skaitlingą klientūrą, siunčiant

DOVANAS-SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, LATVIJĄ,

ESTIJĄ, UKRAINĄ IR T. T.

GAVĖJAS NIEKO NEMOKA.

TŪKSTANČIAI KLIENTŲ PATENKINTI.

VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI.

GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS.

Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštos kokybės prekių prieinamomis kainomis.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

affiliated with PODAROGIFTS, INC.

priima užsakymus DOVANŲ PAŽYMĖJIMAMS, AUTOMOBILIAMS — 408 MOSKVITCH — ribotame skaičiuje, taip pat BUTAMS savo giminėms ir draugams gyvenantiems Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje.

Informacijų ir nemokamų katalogų prašykite mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

45 WEST 45th STREET, NEW YORK, N. Y. 10036
Tel. (212) 245-7905

SKYRIAI:

New York, N. Y. 10003, 39 Second Avenue	-----	Tel.: 254-5456
New York, N.Y., 10011, 135 W. 14 St.	-----	CH 3-2583
Brooklyn, N. Y. 11207, 2947 Fulton St.	-----	647-6576
Brooklyn, N. Y. 11211, 570 Union Avenue	-----	384-4952
Boston, Mass. 02118, 271 Shawmut Avenue	-----	542-1767
Boston, Mass. 02127, 331 West Broadway	-----	268-0068
Buffalo, N. Y. 14206, 332 Fillmore Avenue	-----	856-2674
Chicago, Ill. 60622, 2222 West Chicago Avenue	-----	278-6966
Chicago, Ill. 60608, 3333 S. Halsted Street	-----	925-2737
Cleveland, Ohio 44134, 5879 State Road	-----	884-1738
Irvington, N. J. 07111, 762 Springfield Avenue	-----	372-4685
Irvington, N. J. 07111, 1082 Springfield Ave.	-----	374-6446
Grand Rapids, Mich. 49504, 636-38 Bridge St. N.W.	-----	458-2256
Hamtramck, Mich. 48212, 11333 Jos. Campau Ave.	-----	365-5255
Hartford, Conn. 06114, 200 Franklin Avenue	-----	246-9738
Lakewood, N. J. 08701, 288 Main Street	-----	363-8569
Los Angeles, Calif. 90022, 960 S. Atlantic Blvd.	-----	261-2994
New Haven, Conn. 06519, 509 Congress Avenue	-----	562-1446
Newark, N. J. 07106, 698 Sanford Ave.	-----	373-8783
Passaic, N. J. 07055, 176 Market Street	-----	472-6387
Paterson, N. J. 07505, 99 Main Street	-----	274-6400
Philadelphia, Pa. 19122, 1214 N. 5th Street	-----	763-4818
Pittsburgh, Pa. 15203, 1307 E. Carson Street	-----	481-2750
San Francisco, Calif. 94115, 2076 Sutter Street	-----	346-1571
Waterbury, Conn. 06708, 905 Bank Street	-----	756-6766
Worcester, Mass. 01610, 169 Millbury Street	-----	798-2868
Youngstown, Ohio 44503, 309 W. Federal Street	-----	743-0440

ATSIUSTA PAMINĖTI

Anatolijus Kairys. PALIKIMAS. Vieno veiksmo trijų paveikslų drama. Išleido Laiškai Lietuviams. Ilustravo Zita Sodeikienė. Kaina \$2.50.

Pranas Lembergas. TAU SESUTE. Gyvenimas, kūryba, prisiminimai. Redagavo Bernardas Brazdžionis, Bronys Raila, Juozas Švaisas, Alė Rūta. Vinjetė Pauliaus Jurkaus. Išleido poeto šeima ir specialus komitetas. Kaina \$4.00.

A. Giedrius. SMILGOS. Apysakymai. Išleido Nida. Kaina 2 dol.

Greičiausias būdas išvykti iš miesto

Tik paimkit telefoną ir išsukit skaitlines tiesioginiai. Tai lengva kaip ABC.

a. Pasuk 1

b. Pasuk Area Kodą
(jeigu kitoks negu 216)

c. Pasuk telefono numerį

...ir tuoj pasijusi kitame mieste! Tai lengviausias ir greičiausias būdas susisiekti su savo draugais ir giminėmis. Bent kokių reikalų. Kodėl nepaskambinti šį vakarą?

Ohio Bell

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

MAŽEIK & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.

TRY S MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

Mašinoms vieta

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS

LAI DOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRY S MODERNIOS KOPLYČIOS

SHEET METAL FABRICATOR

Permanent openings for:

**WELDERS
SPOT-WELDERS
PRESS-BRAKE OPERATORS
HARDWARE MEN
GENERAL FACTORY WORKERS**

FULLY PAID COMPANY BENEFITS, INCLUDING BLUE CROSS-BLUE SHIELD, GROUP LIFE INSURANCE, ETC. CALL OR APPLY:

PIONEER DETROIT
30350 ECORSE RD., ROMULUS, MICH. 48174
Or Call 728-9400
AN EQUAL OPPORTUNITY EMPLOYER (85-88)

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

**KOMPOZITORIAUS
KUNIGO BRUNO
MARKAIČIO, S. J.,
RECITALIS**

Religinės šalpos komiteto surengtas šio jau pagarsėjusio plačiame pasaulyje kompozitoriaus recitalis atliktas spalio 26 d. Naujosios parapijos salėje.

Susidomėjimas didelis. Atsilankę apytikriai trejetas šimtų asmenų. Pasigrožėti šita talentinga asmenybe, pagyventi vieną kitą valandėlę kilnaus meno pasaulyje, užmiršus pilką kasdienybę ir siekti nežemiško tobulėjimo gausūs akstinai kėlė susikaupusius svečius labai įtaigiai.

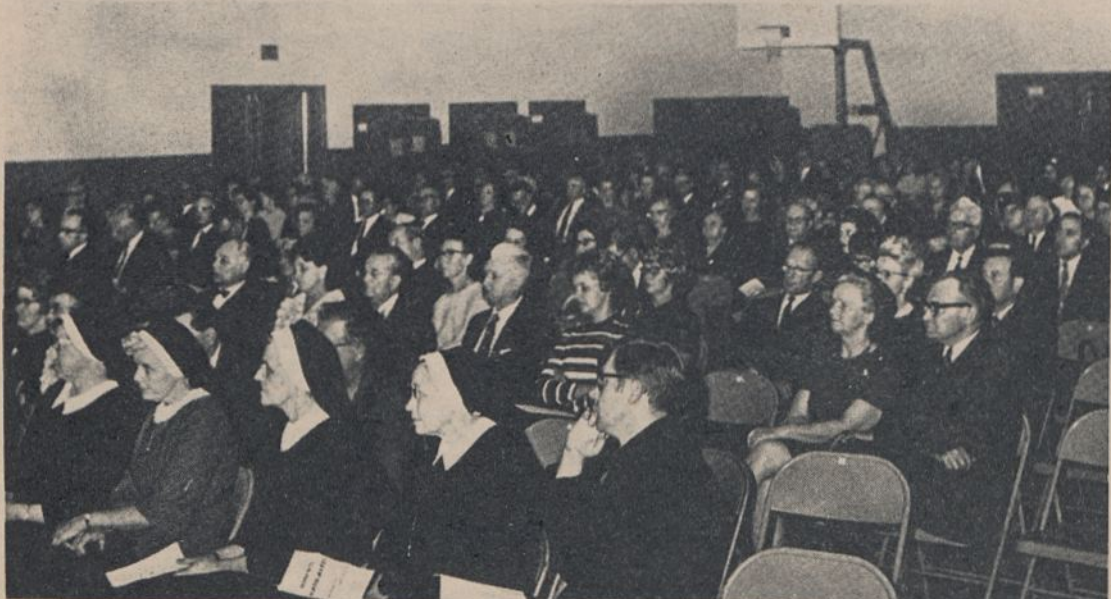
Tasai lakus muzikas yra sukūręs jau per šimtą veikalių orkestrams, chorams, paskiriems instrumentams ir solistams. Nemaža tų kūrinų buvo atlikta įvairių orkestrų, chorų bei kitokių junginių JAV-se, Kanadoje ir Australijoje. Kai kur dirigavo pats autorius. Žymiai dalis atliekama televizijoje ir radiofonuose. Dabar rašo Jaunimo simfoniją ir Chicago Loyola universiteto sukakčiai "100 Suns" oratoriją. Pakeliui dar yra parašęs per 150 straipsnių ir didesnę veikalą — "Širdies Gelmė". Šiuo metu priklauso keletui stambių muzikinių draugijų. Ttai — bent trumputis faktų, toli gražu ne visų, paminėjimas.

Po kelių malonių H. Staso žodelių atidžiai priimta įžymaus svečio paskaita: Muzikos jėga, tęstinumas ir įtaka. Populiariai išdėstyta muzikos menas, jo poveikiai seniau ir dabar, lyginimas su kitais menais, prarastų pavyzdžių, būdingi kai kurių kompozitorių klasikų bruožai, įvairiojančios kūrinų srovės bei kryptys tautybių istorijos eigoje ir t.t. Visa tai pateikta vaizdingai, kukliai, be įmantrios frazeologijos ir klausytojų įvertinta dideliu dėkingumu. Tokios paskaitos geistinos visur dažniau ir dažniau.

Julija Ignatavičiūtė įteikia komp. B. Markaičiui dovanėlę. Prie mikrofono H. Stasas.

J. Carlos nuotrauka

Clevelandiečiai klausosi komp. B. Markaičio koncerto.

J. Carlos nuotrauka

Antroje dalyje susipažinome su paties autoriaus kūriniais, kuriuos jis skambino fortepijonu: pradžia 7 improvizacijos, derintos su M. Čiurlionio paveikslais ir S. Neries eilėraščių: iš "Pavasario" ciklo "Varpinė" ir "Pasaka", iš "Zodiako ženklų" ciklo "Saulys", "Bičiulystė", "Tyla", "Rex" ir "Viltis"; vėliau: "Daina be žodžių" Nr. 3, "Baladė" Nr. 2 ir "Fantazija" — "Nokturnas", "Rauda" ir "Rytinė psalmė". Improvizacijos patraukia paveikė svečius originaliomis samplaikomis: ekrane rodyta M. Čiurlionio paveiksai (nors ne visai aiškiai), S. Neries eilėraščių skaitė ir tuojuo paeiliui skambino muzikos kūrėjas. Išpūdžiai nepaprasti. Publika gyveno lyg kitame pasaulyje. Muzika, sugretinta su tapyba ir poezija — reta laimė.

Kompozicijoje radome tarpais begalinės fantazijos, skrupulingai jautrių atodūsių, herojiško narsumo, lengvų, trapių bangų bangelių, grakščių šuolių, skaudaus liūdesio ir žaislingos linksmybės ir dar daug kitokių apraiškų.

Jeigu ne visai viešpatavo modernus abstraktumas, tai vis dėlto nežengta į senovės laikų būdus bei priemones. Darna kartais netikėta, disonansai priimtini, — bendrinė eiga sukomponuota talentingai.

Kūryba įtikina kiekvieną klausytoją, kai skambina autorius. Bet kuris kitas pianistas būtų drąsiau kritikuotinas.

H. Stasas nuoširdžiai padėkojo. Kompozitoriui įteikta dovanėlė. Didingiems kūrėjo laimėjimams plota nuoširdžiai, karštai ir pagarbiamai.

A. Garkos pirmininkaujamas komitetas globojo svečius, pasilikusius jaukiai kavutei. Rūpestingai ir uoliai šeimininkavo Apanienė, Balienė, Mikoliūnienė, Stasienė, Sušinskienė, Žygienė ir kitos mielos, pasiaukojusios geradarės.

Vladas Braziulis

• SLA 14 KUOPOS nepaprastas narių susirinkimas, skiriamas kuopos valdybos ir kitų pareigūnų rinkimui, kviečiamas gruodžio 7 d., sekmadienį, Lietuvių

25

1944-1969

Pranešama, kad š. m. lapkričio 29 d., 6 val.

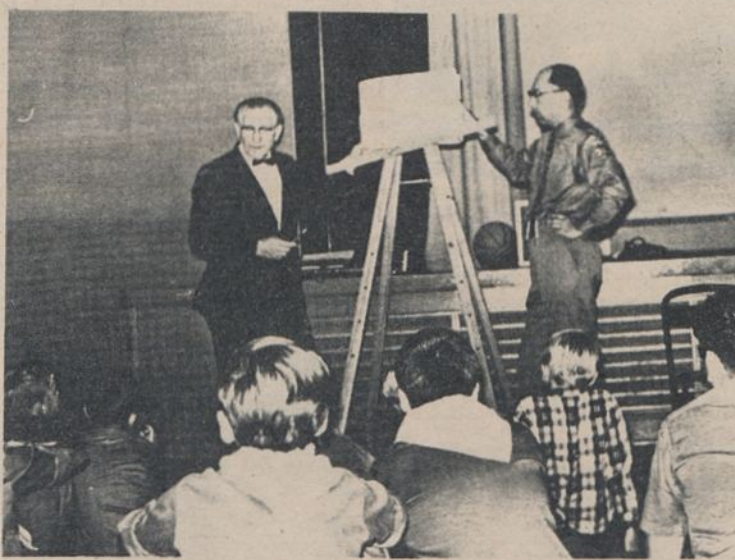
30 min., Naujos parapijos salėje įvyks

BALFO 25 METŲ JUBILIEJINIS BANKETAS

Trumpą programą išpildys solistė Dalia Kučėnienė, akomp. muz. Darius Lapinskas ir jaunos kartos pianistas Vytautas Puškorius.

Šokiams gros J. Pažemio orkestras.

BALFO CLEVELANDO SKYRIAUS VALDYBA
IR DIREKTORIAI

Muz. A. Mikulskis Clevelando Pilėnų tunte suorganizavo skudučių orkestrą. Pamokos vyksta kas antrą savaitę Naujosios parapijos salėje. Nuotraukoje pirmoji pamoka. Prie lentos stovi muz. A. Mikulskis ir turtininkas A. Meilus. V. Bacevičiaus nuotrauka

salės svetainėje. Susirinkimą baigus, ten pat bus broliško bendravimo pietūs. Pietų pradžia 2 val. p.p.

Kuopos nariai ir narės prašomi šių metų paskutiniame susirinkime būtina dalyvauti, o į pietų vaišes atsivesti ir savų šeimų narius. Pietų mokestis vienam asmeniui \$2.50. Pietų dalyviai maloniai prašomi iš anksto užsirašyti pas bet kurį kuopos valdybos narį iki gruodžio 2 d.

• Prieš atnaujindami savo namą ar automobilį draudimus, palyginkite savo mokestį paskambindami V. Giedraičiui tel. 944-6835.

BUILDERS CLOSEOUT

Fantastic Purchase for the Young newly wed couple. Just two ranches left. This three bedroom ranch with 1½ baths large living room and kitchen walkup storage close to schools off Lake Shore Blvd. can be your for the closeout price of 17,500.00. This home is new and waiting for your inspection. Don't delay CALL NOW.

VINE REALTY INC.
Corner of Rte. 91 & Vine
WH 2-4440 WH 2-4440
(88-89)

CLEVELANDO PARENGIMŲ KALENDORIUS

LAPKRIČIO 15 D. Muz. A. Mikulskio 60 m. amž. sukakties pagerbimui Čiurlionio ansamblio koncertas-balius Sv. Jurgio parapijos salėje.

LAPKRIČIO 22 D. Lithuanian Village Bendrovės metinis balius - koncertas.

LAPKRIČIO 29-30 D. Balso 25 metų sukakties minėjimas. Rengia Balso Clevelando skyrius.

GRUODŽIO 7 D. Madų paroda Sv. Jurgio parapijos salėje. Rengia Korp. Giedra.

GRUODŽIO 31 d. Naujųjų Metų sutikimas Naujosios parapijos salėje. Rengia LB I ir II apylinkė.

1970

KOVO 14 D. Kaziuko mugė Naujosios Parapijos salėje.

DIE CASTING OPERATORS

1st & 2nd Shifts

Liberal company paid benefits.
APPLY IN PERSON OR CALL
481-3050

SUPERIOR DIE CASTING CORP.
1001 London Rd.
Cleveland, Ohio
(79-89)

ASSEMBLERS MACHINE OPERATORS

EXPERIENCED OR WILL TRAIN

JOHNSON FURNITURE

1101 Godfrey Ave. S. W.
Grand Rapids, Mich.
(87-93)

MACHINISTS

BRIDGEPORT MILL & LATHE EXPERIENCE.

Must be able to set up work from Blue Prints & Close Tolerance.

also

DRAFTSMAN

WITH SOME DESIGN EXPERIENCE.
Steady work. Fringe benefits.

INDUCT-O-MATIC
2480 MOUND RD.
WARREN, MICH.
313 — 754-5400
(85-89)

NEPAMIRŠKIT
ATNAUJINTI
PRENUMERATĄ

METALURGIJOS DARBININKAI

Pilnam ar nepilnam laikui
Reikalingi prityrę gamintojai —
fitting steel and stainless from
prints. Tik dieną. Geras atlygi-
nimas, daug priedų.

1536 East 43rd St.
Diena: 881-3355
Vakara: 371-2025

AMERIKOS LIETUVIŲ PILIEČIŲ KLUBAS

6835 Superior Ave. Telef. 391-1143
Cleveland, Ohio

Kviečia visus tapti klubo nariais.

Palaikydami Klubą — kartu paremsime Clevelando lietuvių organizacijas.

Penktadieniais galima vaišintis bulviniais blynais, dešromis, virtiniais ir kepta žuvimi. Kitomis dienomis įvairūs kiti valgiai.

Visi susitinkame Lietuvių Klube!

JAU GALIT ATSIKVIESTI SAVO GIMINES IR DRAUGUS IŠ LIETUVOS Į AMERIKĄ

APMOKAMAS PATARNAVIMAS: Atkvieskit savo gimines jus aplankyti! Greitas mūsų teletype susisiektis su Maskva suteiks jums žinias apie kelionės paruošimą. Atsilankykite arba skambinkite mūsų įstaigai gavimui pilnų smulkmenų!

GROGER TRAVEL BUREAU

152 THE OLD ARCADE TELEF. 621-6036
CLEVELAND, OHIO 44114

Naturally

SUPERIOR SAVINGS

Main Office: SINCE 1909
798 EAST 185th STREET
6712 SUPERIOR AVENUE
13515 EUCLID AVENUE

HOME and
REMODELING
LOANS
...
INSURED SAVINGS

DELLA E. JAKUBS & SON LAIDOJIMO ĮSTAIGA

Vésinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai.
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
361-1763

936 East 185th Street
531-7770

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

• Amerikos Lietuvių Taryba stengiasi palaikyti ryšius su visomis JAV lietuvių organizacijomis. Geresniam ryšių palaikymui užtikrinti, prašome visas organizacijas pranešti savo adresus ALT valdybai: 6818 So. Western Ave., Chicago, Illinois 60636.

• Inž. Eugenijus Bartkus, ALT valdybos pirmininkas, praleidęs savaitę laiko atostogose, grįžęs aktyviai įsijungė į ALT veiklą.

• Lietuvių Tautos Genocido paroda jau kuris laikas yra užbaigta ir sukrauta trans portacijai specialiai padarytose dėžėse. Tuo būdu komisija jai pavestą uždavinį įvykdė. Komisiją baigia paruošti parodos katalogą. Komisiją sudaro: prof. Ad. Varnas, dail. Z. Kolba, D. Valėnas, J. Karklinis, J. Skorubskas, L. Praptolelis ir J. Jasaitis.

CHICAGO

• Lietuvių Tautinio Akademinio Sambūrio išrinktoji valdyba savo pirmajame posėdyje pasiskirstė pareigomis: Kazys Kasakaitis — pirmininkas, Antanas Kalvaitis — vicepirmininkas, Juozas Žvynys — organizacinių ryšių ir kultūros reikalų vadovas, Stasys Vidmantas — išdininkas ir Ignas Andrašius — sekretorius.

Lapkričio 16 d. Radijo Margučio patalpose 3 val. p. p. kviečiamas LTA Sambūrio narių visuotinė sueiga. Darbų tvarkoje be kasdienių reikalų svarstymo susirinkimo dalyviams bus pateiktas Kazio Kasakaitio aktualus pranešimas iš 2 mėnesių kelionės po Europos kraštus.

Be to, bus rodomas dr. Juliaus Ramono susuktas filmas iš kelionės po Tolumų Rytų pasaulį. Visi nariai maloniai kviečiami šioje sueigoje dalyvauti. (ia)

E. CHICAGO

PAVYKĖS KRINTANČIŲ LAPŲ VAKARAS

ALT S-gos East Chicagos skyriaus parengimai pasižymi geromis programomis, tvarka ir šiltu priėmimu. Š. m. spalio mėn. 25 d. įvykęs rudenis praeings taip pat buvo smagus ir nuotaiingas. Vakaras pradėtas menine programa, kurią išpildė jauna, talentinga studentė Jūratė Tautvilaitė. Pati viena, pritardama gitara, padainavo sodriu bal-

su šešias liaudies dainas, sužavėdama vakaro dalyvius. Susirinkusieji labai šiltai priėmė jaunąją dainininkę ir iškviatė bisui.

Po programos visi svečiai vaišinosi gera vakarine, o orkestro garsams sugriaudus ir smagiai pasilinksmino. Dalyvių nebuvo gausu, nes mažosė kolonijose jų visad stokoja.

Nuoširdi padėka priklausojūratėi Tautvilaitėi nemokamai išpildžiusiai programą ir jos tėveliui dr. Juozui Tautvilai už pasiaukojimą parvežant iš tolimo Bloomingtono.

Svečių tarpe matėsi Sąjungos Valdybos vicepirmininkas Kazys Pocius, kaimyninio Chicagos skyriaus pirmininkas Jonas Valkiūnas, buv. pirm. Petras Vėbra ir nepailstantieji v-bos nariai Elena ir Kazys Matučiai. (aj)

BOSTON

GRANDINĖLĖ ATVYKSTA Į BOSTONĄ

Sekmadienį, lapkričio 9 d., 6 val. vak., John Hancock'o salėje, įvyks pirmasis Grandinėlės pasirodymas Bostone.

Grandinėlė — gausus (apie 50-60 merginų ir vyrų) lietuvių tautinių šokių šokėjų sambūris, dirbąs Clevelande, Ohio, savo pasirodymais susilaukęs itin palankių savos ir amerikiečių spaudos vertinimų. Grandinėlės mokytojai ir vadovai — Liudas ir Aleksandra S a g i a i.

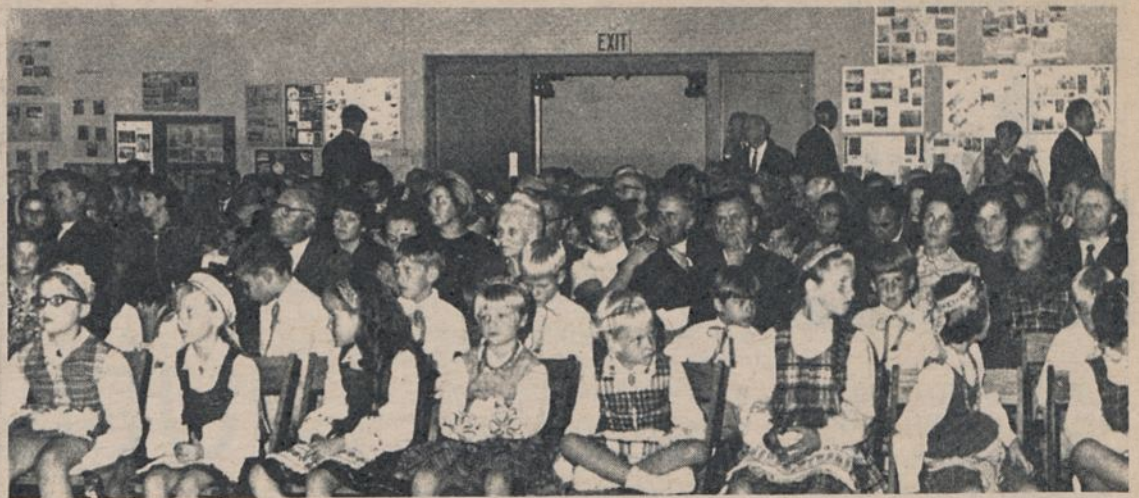

• Taura Zarankaitė, V sk. mokinė, laimėjusi ALB Detroito apylinkės liuanistinės mokyklos varžybose diktanto, deklamavimo ir laikraščių iškarpių rinkinių pirmąsias vietas.

Grandinėlės šokių vakarą Bostone rengia tam reikalui sudarytas komitetas, kurio prieky stovi Vyt. Stelmokas. Komiteto tikslas — parodyti Bostono ir jo apylinkių lietuviams Grandinėlės šokių meną, o taip pat paremti veikliąsias Putnamo, Conn., lietuves seseles, kurios stengiasi gerai įrengti neseniai įsigytą liet. jaunimo vasaros stovyklą Vermonte.

Skautų vadovai Bostono Baltijos ir Žalgirio tunto sueigoje, kurioje M. Subačiui buvo įteiktas Lelijos ordenas ir J. Špakevičiui ordenas Už Nuopelnus. Nuotraukoje prieky Vytautas Dilba ir Ramūnas Kalvaitis. Stovi: Mikas Subatis, Petras Molis ir Julius Špakevičius. Č. Kiliulio nuotrauka

Spalio 12 d. ALB Detroito apylinkės liuanistinė mokykla iškilmingai užbaigė PLB Švietimo Tarybos paskelbtų varžybų pirmąjį tarpinį. Nuotraukoje matome kelis (viso buvo 115) laikraščių iškarpių rinkinius, dalį užbaigtųjų dalyvių ir prieky varžybų laimėtojus. K. Sragausko nuotrauka

DETROIT

MUZIKINIO MENO ŠVENTĖ DETROITE

Lapkričio pirmąją detroitiečiams buvo tikra meno šventė. Jos didingumą sukūrė piano meisterė Aldona Kepalaitė, išpildydama didžiųjų muzikų — Brahms, Mozarto, Chopino ir Debussy kūrinus.

Pianistė Aldona Kepalaitė žavėjo savo talentingu išpildymu sunkius muzikinius veikalus. Lietuvių visuomenė gali didžiulius turėdama tokio aukšto lygio piano kūriniių interpretatorę. Koncerto programos kilmingumas kaip tik supuolė su tos dienos nepraprasta šventė — visų šventųjų diena ir vėlinių išvakarėse. Chopino — marche funebre: Lento — kaip tik atitiko vėlinių išvakarėms.

Pianistė atliko didingai, suderindama muzikos kūrinių dviasis su dienos prasmingumu.

Koncertui salė parinkta nedidelė — Detroit Institute of Music Art patalpose. Reikia apgailestauti, kad žmonių, buvo labai nedaug, gal tik apie 60. Kyla klausimas, kodėl taip įvyko? Pirmiausia reikia pabrėžti, kad kai kurios organizacijos nesilaiko parengimų kalendoriaus. Tą patį vakarą viena organizacija surengė šokių vakarą. Toji vėlinių išvakarių diena visai netiko šokiams. Ypač kad turėjome nepaprastą viešnią iš New Yorko — žymią pianistę. Velgi, tą pačią dieną kaimynistėje rengia vėl susibūvimą, kuris galėjo būti atidėtas kitai dienai, kitai savaitei. Nepasinaudoti LB surengtu koncertu yra tautinis ir vidujinis nusikaltimas. Tokių progų būna labai reta. Į tokį aukšto lygio koncertą LB apylinkės valdyba sudarė labai prieinamas sąlygas visiems — tik dvejų dolerių auka. Turėjo būti visas jaunimas ir senimas. Kur jie buvo?

LB Apylinkės valdybai priklauso padėka už pakvietimą žymios pianistės Detroitan. (am)

SETUP MAN

with experience. Top rates and benefits.

TSO

46 Victor
Highland Park, Mich.
(near Ford Highland Park Plant)
(313) 869-4600, Ext. 71 & 72
(84-88)

Spalio 12 d. įvyko ALB Detroito apylinkės liuanistinės mokyklos varžybų pirmojo tarpinio užbaigtuvės. Nuotraukoje matome tų užbaigtųjų organizatorę ir programos pravedėją Danuolę Jurgutienę su savo sūnum Dariumi, IV sk. mokiniu, laimėjusiu dailiojo skaitymo pirmąją premiją. K. Sragausko nuotrauka

TORONTO

PASKIRSTĖ PELNĄ

Kanados Lietuvių Fondo Tarybos suvažiavime, įvykusiame spalio 25 d. Lietuvių Namuose, išklausius vadovaujančių asmenų pranešimų, buvo svarstyta ir aptarta visa eilė aktualių LF veiklų liečiančių klausimų.

Pelno paskirstymo Komisija, kurią sudarė K. Apelevičius, kun. P. Ažubalis ir A. Sakus suvažiavimui pateikė savo planą, kuris buvo su mažu papildymu priimtas. Pagal tą planą gautas pelnas buvo paskirstytas šiaip: Toronto šeštadienei mokyklai — 300 dol., KLB Krašto Valdybos Švietimo Komisijai — 250 dol., Toronto liuanistiniam seminarui — 150 dol., Hamiltono šeštadienei mokyklai — 150 dol., Londono, Montrealio ir Ottawos šeštadienių mokykloms po 100 dol., Winipego, Sudbury, St. Catharines, Dehly lietuvių mokykloms ir Toronto vaikų darželiui po 50 dolerių. Tad bendra švietimo reikalams skirta suma sudaro 1400 dolerių. Taip pat nepamiršta jaunimo organizacijos ir spauda. Jų kultūriniais reikalams paskirta 800 dol. Iš tos sumos teko Skautų Sąjungai, Ateitininkams ir Sporto klubui "Vytis" po 150 dol., Baltijos stovyklavietei — 100 dol., Sporto klubui "Aušra", Studentams, Lietuvių Federacijai Port Williams, Tėviškėms žiburiams ir Nepriklausomai Lietuvai po 50 dolerių. Bendra šių metų paskirstymo suma sudaro 2200 dolerių. Yra tikrai džiugu, kad Lietuvių Fondas pradėjęs iš nieko, metai iš metų vis auga, stiprėja ir tuo pačiu gali prisidėti prie mūsų kultūrinių ir gyvybinių lietuvių židinių išlaikymo. pb

JONO JONYNO IPĖDINIAMS

Prieš keturiolika metų Amerikoje mirė Jonas Kazimieras JONYNAS, Amerikoje žinomas kaip John Kazimir YANINAS, gimęs Laukinčiuose 1886 metais, nuo 1918 metų gyvenęs New Yorko mieste, o prieš mirtį — Port Chester, N. Y. Yra likęs stambokas palikimas. Giminės arba apie juos žinantieji malonėkite rašyti Lietuvos Generaliniam Konsulatui New Yorke: Consulate General of Lithuania, 41 West 82nd Street, New York, N. Y. 10024.

• Lithuania: 700 Years yra įtraukta į FOREIGN AFFAIRS (1969 spalio) naujų knygų apie tarptautinius santykius sąrašą, East Europe and the Soviet Union skyriuje.

• Prof. A. Varnas įteikė Čiurlionio galerijai prel. P. Juro portretą pareikšdamas:

"Šis portretas, 1954 m. mano tapytas, buvo paties prel. P. Juro pavestas laikinai mano globai, kol Čiurlionio galerija susitvarkys pastoviais juridiniais pagrindais ir vykdys galerijos steigėjų nustatytus tikslus bei uždavinius, puoselėjant nepriklausomai Lietuvai skirtą Meno kūrinių fondą. Tas portretas yra minėtam tikslui skirtas ir todėl jį įteikiu direktoriui."

Čiurlionio galerijos direktoriatas reiškia padėką prel. P. Juro už šią vertingą meno auką, o prof. A. Varnui už paveiklo globą.

Argentinos Lietuvių Centre sutinkant "pavasari" (dabar ten artėja vasara), buvo renkama Pavasario Karalienė ir jos palydovės. Taip pat įvyko V.B. Survilų moterų ir vyrų rūbų paroda, sukėlusią Buenos Aires lietuvių kolonijoje didelį susidomėjimą. Dešinėje apačioje B. Survila.